॥కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా॥

॥ప్రథమ కాణ్డః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ ప్రథమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవః స్థోపాయవః స్థ దేవో వః సవితా ప్రాఽర్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆ ప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వః స్తేన ఈశత మాఽఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్ పాహి||[౧]

ఇషే త్రిచత్వారిగ్ంశత్||**1.1.1**||

యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా వితష్టా త ఆ వహన్తి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వాఽన్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మా రిషం దేవబర్హిః శతవల్శం వి రోహ సహస్రవల్శాః [౨] వి వయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాః

సంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీన్ద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే గ్రన్థిం గ్రథ్నాతు స తే మాఽఽస్థాదిన్ద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వన్తరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి॥[3]

*సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.1.2**॥*

శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతః స్తోకో హుతో ద్రప్సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయుః సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మా సం పృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధుమత్తమా మన్ద్ర ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాఽఽతనచ్మీన్ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥[४]

*సోమేనాఽష్టౌ చ॥**1.1.3**॥*

కర్మణే వాం దేవేభ్యః శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయో ధూరసి ధూర్వ ధూర్వన్తం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ ధూర్వతి తం

ధూర్వయం వయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం
జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమమహ్రుతమసి హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మా
హ్వార్మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే మా భేర్మా సం విక్థా మా త్వా [౫] హిగ్ంసిషమురు
వాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానామిదము నః సహ
స్ఫాత్యై త్వా నాఽరాత్యై సువరభి వి ఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహన్తాం దుర్యా
ద్యావా పృథివ్యోరుర్వన్తరిక్షమన్విహ్యదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ం
రక్షస్వ॥[౬]

*మా త్వా షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.1.4**॥*

దేవో వః సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిరాపో
దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త
యుష్మానిన్ద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే
ప్రోక్షితాః స్థాఽగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాగ్ం శున్ధధ్వం దైవ్యాయ
కర్మణే దేవయజ్యాయా అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యాస్త్వగసి

ప్రతి త్వా [౭] పృథివీ వేత్త్వధిషవణమసి వానస్పత్యం ప్రతి
త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్త్వగ్నేస్తనూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా
గృహ్ణామ్యద్రిరసి వానస్పత్యః స ఇదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వేషమా
వదోర్జమా వద ద్యుమద్వదత వయగ్ం సఙ్ఘాతం జేష్మ వర్షవృద్ధమసి ప్రతి త్వా
వర్షవృద్ధం వేత్తు పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయో రక్షసాం భాగోఽసి
వాయుర్వో వి వినక్తు దేవో వః సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు||[౮]

*త్వా భాగ ఏకాదశ చ||**1.1.5**||*

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు
దివః స్కమ్భనిరసి ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు ధిషణాఽసి పర్వత్యా ప్రతి త్వా దివః
స్కమ్భనిర్వేత్తు ధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్తు దేవస్య త్వా
సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామధి వపామి ధాన్యమసి
ధినుహి దేవాన్ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా దీర్ఘామను
ప్రసితిమాయుషే ధాం దేవో వః సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు||[౯]

*ప్రాణాయ త్వా పఞ్చదశ చ||**1.1.6**||*

ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛాఽపాఽగ్నేఽగ్నిమామాదం జహి నిష్క్రవ్యాదగ్ం
సేధాఽఽదేవయజం వహ నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయో ధ్రువమసి పృథివీం
దృగ్ంహాయుర్దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ
ధర్త్ర మస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహ ప్రాణం దృగ్ంహాఽపానం దృగ్ంహ సజాతానస్మై
యజమానాయ పర్యూహ ధరుణమసి దివం దృగ్ంహ చక్షుః [౧౦] దృగ్ంహ
శ్రోత్రం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధర్మాసి దిశో దృగ్ంహ
యోనిం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ చితః
స్థ ప్రజామస్మై రయిమస్మై సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ
భృగూణామఙ్గిరసాం తపసా తప్యధ్వం యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వన్తి వేధసః।
పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి ముఞ్చతామ్॥[౧౧]

*చక్షురష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.1.7**॥*

సం వపామి సమాపో అద్భిరగ్మత సమోషధయో రసేన సగ్ం
రేవతీర్జగతీభిర్మధుమతీర్మధుమతీభిః సృజ్యధ్వమద్భ్యః పరి ప్రజాతాః స్థ సమద్భిః

పృచ్యధ్వం జనయత్త్యై త్వా సం యౌమ్యగ్నయే త్వాఽగ్నీషోమాభ్యాం మఖస్య శిరోఽసి ఘర్మోఽసి విశ్వాయురురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం త్వచం గృహ్ణీష్వాఽన్తరితగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయో దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్షిష్ఠే అధి నాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాఽతి ధాగగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ సం బ్రహ్మణా పృచ్యస్వైకతాయ స్వాహా ద్వితాయ స్వాహా త్రితాయ స్వాహా॥[౧౨]

*సవితా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ॥**1.1.8**॥*

ఆ దద ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణః సహస్రభృష్టిః శతతేజా వాయురసి తిగ్మతేజాః పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలం మా హిగ్ంసిషమపహతోఽరరుః పృథివ్యై వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌగపహతోఽరరుః పృథివ్యై దేవయజన్యై వ్రజం [౧౩] గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌగపహతోఽరరుః పృథివ్యా అదేవయజనో వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన

పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా [౧౪] మౌగరరుస్తే దివం మా స్కాన్ వసవస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా రుద్రాస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఽదిత్యాస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు జాగతేన ఛన్దసా దేవస్య సవితుః సవే కర్మ కృణ్వన్తి వేధస ఋతమస్యృతసదనమస్యృతశ్రీరసి ధా అసి స్వధా అస్యుర్వీ చాసి వస్వీ చాసి పురా క్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్నుదాదాయ పృథివీం జీరదానుర్యామైరయఞ్చన్ద్రమసి స్వధాభిస్తాం ధీరాసో అనుదృశ్య యజన్తే॥[౧౫]

*దేవయజన్యై వ్రజం తమతో మా విరప్శిన్నేకాదశ చ॥**1.1.9**॥*

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయోఽగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజినం త్వా సపత్నసాహగ్ం సం మార్జ్మి వాచం ప్రాణం చక్షుః శ్రోత్రం ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సం మార్జ్మ్యాశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్। అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సం నహ్యే సుకృతాయ కమ్॥ సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుప [౧౬] సేదిమ। అగ్నే సపత్నదమ్భనమదబ్ధాసో అదాభ్యమ్॥ ఇమం వి ష్యామి వరుణస్య పాశం

యమబధ్నీత సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమి॥ సమాయుషా సం ప్రజయా సమగ్నే వర్చసా పునః। సం పత్నీ పత్యాఽహం గచ్ఛే సమాత్మా తనువా మమ॥ మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య తేఽక్షీయమాణస్య ని [౧౮] ర్వపామి మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసోఽదబ్ధేన త్వా చక్షుషాఽవేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ తేజోఽసి తేజోఽను ప్రేహ్యగ్నిస్తే తేజో మా వి నైదగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే భవ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవో వః సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిః శుక్రం త్వా శుక్రాయాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృహ్ణామి జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిస్త్వాఽర్చిషి ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృహ్ణామి॥[౧౯]

*ఉప నీ రశ్మిభిశ్శుక్రగ్ం షోడశ చ॥**1.1.10**॥*

కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయే త్వా స్వాహా వేదిరసి బర్హిషే త్వా స్వాహా బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహా దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా స్వధా పితృభ్య ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఊర్జా పృథివీం గచ్ఛత విష్ణోః స్తూపోఽస్యూర్ణామ్రదసం

త్వా స్తృణామి స్వాసస్థం దేవేభ్యో గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మాదీషతో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడిత ఇన్ద్రస్య బాహురసి [౧౯] దక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితో మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరి ధత్తాం ధ్రువేణ ధర్మణా యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యై వీతిహోత్రం త్వా కవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధీమహ్యగ్నే బృహన్తమధ్వరే విశో యన్త్రే స్థో వసూనాగ్ం రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం సదసి సీద జుహూరుపభృద్ధ్రువాఽసి ఘృతాచీ నామ్నా ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీదైతా అసదన్థ్సుకృతస్య లోకే తా విష్ణో పాహి పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి మాం యజ్ఞనియమ్॥[౨౦]

*బాహురసి ప్రియే సదసి పఞ్చదశ చ॥**1.1.11**॥*

భువనమసి వి ప్రథస్వాఽగ్నే యష్టరిదం నమః। జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వా హ్వయతి దేవయజ్యాయా ఉపభృదేహి దేవస్త్వా సవితా హ్వయతి దేవయజ్యాయా అగ్నావిష్ణూ మా వామవ క్రమిషం వి జిహాథాం మా మా సం తాప్తం లోకం మే లోకకృతౌ కృణుతం విష్ణోః స్థానమసీత ఇన్ద్రో అకృణోద్వీర్యాణి సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో దివిస్పృశమహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిన్ద్రావాన్థ్స్వాహా బృహద్భాః పాహి

మాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజ మఖస్య శిరోఽసి సం జ్యోతిషా జ్యోతిరజ్క్తామ్॥[౨౦]

*అహ్రుత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥***1.1.12**॥

వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్। అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః॥ ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్న్। అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్॥ వసుభ్యస్త్వా రుద్రేభ్యస్త్వాఽఽదిత్యేభ్యస్త్వాఽక్తగ్ం రిహాణా వియన్తు వయః। ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షమా ప్యాయన్తామాప ఓషధయో మరుతాం పృషతయః స్థ దివం [౨౧] గచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేరయ। ఆయుష్పా అగ్నేఽస్యాయుర్మే పాహి చక్షుష్పా అగ్నేఽసి చక్షుర్మే పాహి ధ్రువాఽసి యం పరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణః। తం త ఏతమను జోషం భరామి నేదేష త్వదపచేతయాతై యజ్ఞస్య పాథ ఉప సమితగ్ం సగ్గ్స్రావభాగాః స్థేషా బృహన్తః ప్రస్తరేష్ఠా బర్హిషదశ్చ [౨౩] దేవా ఇమాం వాచమభి విశ్వే గృణన్త ఆసద్యాఽస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వమగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ

సుమ్నే మా ధత్తం ధురి ధుర్యౌ పాతమగ్నేఽదబ్ధాయోఽశీతతనో పాహి మాఽద్య దివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దురద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదవిషం నః పితుం కృణు సుషదా యోనిగ్గ్ స్వాహా దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్గ్ స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః॥[౨౪]

*దివం చ విత్వా గాతుం త్రయోదశ చ॥**1.1.13**॥*

ఉభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఉభా రాధసః సహ మాదయధ్యై। ఉభా దాతారావిషాగ్ం రయీణాముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్॥ అశ్రవగ్ం హి భూరిదావత్తరా వాం విజామాతురుత వా ఘా స్యాలాత్। అథా సోమస్య ప్రయతీ యువభ్యామిన్ద్రాగ్నీ స్తోమం జనయామి నవ్యమ్॥ ఇన్ద్రాగ్నీ నవతిం పురో దాసపత్నీరధూనుతమ్। సాకమేకేన కర్మణా॥ శుచిం ను స్తోమం నవజాతమద్యేన్ద్రాగ్నీ వృత్రహణా జుషేథామ్।[౨౫] ఉభా హి వాగ్ం సుహవా జోహవీమి తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా॥ వయము త్వా పథస్పతే రథం న వాజసాతయే। ధియే పూషన్నయుజ్మహి॥ పథస్పథః పరిపతిం వచస్యా కామేన

కృతో అభ్యానడర్కమ్। స నో రాసచ్ఛురుధశ్చన్ద్రాగ్రా ధియంధియగ్ం సీషధాతి ప్ర

పూషా॥ క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా స

నో [౨౮] మృడాతీదృశే॥ క్షేత్రస్య పతే మధుమన్తమూర్మిం ధేనురివ పయో

అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో

మృడయన్తు॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని

విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ॥ ఆ

దేవానామపి పన్థామగన్మ యచ్ఛక్నవామ తదను ప్రవోఢుమ్। అగ్నిర్విద్వాన్థ్స

యజా [౨౯] థ్సేదు హోతా సో అధ్వరాన్థ్స ఋతూన్కల్పయాతి॥ యద్వాహిష్ఠం

తదగ్నయే బృహదర్చ విభావసో। మహిషీవ త్వద్రయిస్త్వద్వాజాఉదీరతే॥ అగ్నే త్వం

పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న

ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శం యోః॥ త్వమగ్నే వ్రతపా అసి దేవ ఆ

మర్త్యేష్వా। త్వం యజ్ఞేష్వీడ్యః॥ యద్వో వయం ప్రమినామ వ్రతాని విదుషాం దేవా

అవిదుష్టరాసః। అగ్నిష్టద్విశ్వమా పృణాతి విద్వాన్ యేభిర్దేవాగ్ం ఋతుభిః

కల్పయాతి॥[౨౦]

*జుషేథామా సనో యజాదా త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.1.14**॥*

ఇషే త్వా యజ్ఞస్య శున్ధధ్వం కర్మణే వాం దేవోఽవధూతం ధృష్టిస్సం వపామ్యా

దదే ప్రత్యుష్టం కృష్ణోసి భువనమసి వాజస్యోభా వాం చతుర్దశ ॥14॥

ఇషే దృగ్ంహ భువనమష్టావిగ్ంశతిః ॥28॥

ఇషే త్వా కల్పయాతి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చస ఓషధే త్రాయస్వైనగ్గ్
స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీర్దేవశ్రూరేతాని ప్ర వపే స్వస్త్యుత్తరాణ్యశీయాఽఽపో
అస్మాన్మాతరః శున్ధన్తు ఘృతేన నో ఘృతపువః పునన్తు విశ్వమస్మత్ప్ర వహన్తు
రిప్రముదాభ్యః శుచిరా పూత ఏమి సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి
మహీనాం పయోఽసి వర్చోధా అసి వర్చో [౧] మయి ధేహి వృత్రస్య కనీనికాఽసి
చక్షుష్పా అసి చక్షుర్మే పాహి చిత్పతిస్త్వా పునాతు వాక్పతిస్త్వా పునాతు దేవస్త్వా
సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిస్తస్య తే పవిత్రపతే
పవిత్రేణ యస్మై కం పునే తచ్ఛకేయమా వో దేవాస ఈమహే సత్యధర్మాణో
అధ్వరే యద్వో దేవాస ఆగురే యజ్ఞియాసో హవామహ ఇన్ద్రాగ్నీ ద్యావాపృథివీ
ఆప ఓషధీస్త్వం దీక్షాణామధిపతిరసీహ మా సన్తం పాహి॥[౨]

*వర్చ ఓషధీరష్టౌ చ ॥**1.2.1**॥*

ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్నయే స్వాహా మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహా దీక్షాయై తపసేఽగ్నయే స్వాహా సరస్వత్యై పూష్ణేఽగ్నయే స్వాహాఽఽపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువో ద్యావాపృథివీ ఉర్వన్తరిక్షం బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధాతు స్వాహా విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహా ర్క్సామయోః శిల్పే స్థస్తే వామా రభే తే మా [3] పాతమాఽస్య యజ్ఞస్యోదృచ ఇమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవ క్రతుం దక్షం వరుణ సగ్ం శిశాధి యయాఽతి విశ్వా దురితా తరేమ సుతర్మాణమధి నావగ్ం రుహేమోర్గస్యాఙ్గిరస్యూర్ణమ్రదా ఊర్జం మే యచ్ఛ పాహి మా మా మా హిగ్ంసీర్విష్ణోః శర్మాఽసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛ నక్షత్రాణాం మాఽతీకాశాత్పాహీన్ద్రస్య యోనిరసి [౪] మా మా హిగ్ంసీః కృష్యై త్వా సుసస్యాయై సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్యః సూపస్థా దేవో వనస్పతిరూర్ధ్వో మా పాహ్యోదృచః స్వాహా యజ్ఞం మనసా స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహోరోరన్తరిక్షాత్స్వాహా యజ్ఞం వాతాదా రభే॥[౫]

*మా యోనిరసి త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.2.2**॥*

దైవీం ధియం మనామహే సుమృడీకామభిష్టయే వర్చోధాం యజ్ఞవాహసగ్ం
సుపారా నో అసద్వశే॥ యే దేవా మనోజాతా మనోయుజః సుదక్షా దక్షపితారస్తే నః
పాన్తు తే నోఽవన్తు తేభ్యో నమస్తేభ్యః స్వాహాఽగ్నే త్వగ్ం సు జాగృహి వయగ్ం
సు మన్దిషీమహి గోపాయ నః స్వస్తయే ప్రబుధే నః పునర్దదః। త్వమగ్నే వ్రతపా
అసి దేవ ఆ మర్త్యేష్వా। త్వం [౬] యజ్ఞేష్వీడ్యః॥ విశ్వే దేవా అభి
మామాఽవవృత్రన్పూషా సన్యా సోమో రాధసా దేవః సవితా వసోర్వసుదా వా
రాస్వేయత్సోమాఽఽభూయో భర మా పృణన్పూర్త్యా వి రాధి మాఽహమాయుషా
చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవ వస్త్రమసి మమ భోగాయ భవోస్రాఽసి మమ
భోగాయ భవ హయోఽసి మమ భోగాయ భవ [౭] ఛాగోఽసి మమ భోగాయ
భవ మేషోఽసి మమ భోగాయ భవ వాయవే త్వా వరుణాయ త్వా నిర్ఋత్యై
త్వా రుద్రాయ త్వా దేవీరాపో అపాం నపాద్య ఊర్మిర్ హవిష్య
ఇన్ద్రియావాన్మదిన్తమస్తం వో మాఽవ క్రమిషమచ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అను గేషం
భద్రాదభి శ్రేయః ప్రేహి బృహస్పతిః పుర ఏతా తే అస్త్వథేమవ స్య వర ఆ
పృథివ్యా ఆరే శత్రూన్కృణుహి సర్వవీర ఏదమగన్మ దేవయజనం పృథివ్యా విశ్వే
దేవా యదజుషన్త పూర్వ ఋక్సామాభ్యాం యజుషా సన్తరన్తో రాయస్పోషేణ

సమిషా మదేమ॥[౮]

ఆ త్వగ్ం హయోఽసి మమ భోగాయ భవ స్వ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ***॥1.2.3॥***

ఇయం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చస్తయా సం భవ భ్రాజం గచ్ఛ జూరసి ధృతా మనసా జుష్టా విష్ణవే తస్యాస్తే సత్యసవసః ప్రసవే వాచో యన్త్రమశీయ స్వాహా శుక్రమస్యమృతమసి వైశ్వదేవగ్ం హవిః సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికాం యదేత శేభిరీయసే భ్రాజమానో విపశ్చితా చిదసి మనాఽసి ధీరసి దక్షిణా [౯] ఽసి యజ్ఞియాసి క్షత్రియాఽస్యదితిరస్యుభయతః శీర్ష్ణీ సా నః సుప్రాచీ సుప్రతీచీ సం భవ మిత్రస్త్వా పది బధ్నాతు పూషాఽధ్వనః పాత్విన్ద్రా యాధ్యక్షాయాను త్వా మాతా మన్యతామను పితాఽను భ్రాతా సగర్భ్యోఽను సఖా సయూథ్యః సా దేవి దేవమచ్ఛేహీన్ద్రాయ సోమగ్ం రుద్రస్త్వాఽఽవర్తయతు మిత్రస్య పథా స్వస్తి సోమ సఖా పునరేహి సహ రయ్యా॥[౧౦]

దక్షిణా సోమసఖా పఞ్చ చ ***॥1.2.4॥***

వస్వ్యసి రుద్రాఽస్యదితిరస్యాదిత్యాఽసి శుక్రాఽసి చన్ద్రాఽసి బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నే

రణ్వతు రుద్రో వసుభిరా చికేతు పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నా జిఘర్మి దేవయజన

ఇడాయాః పదే ఘృతవతి స్వాహా పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ

ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ

ఇదమస్య గ్రీవా [౧౧] అపి కృన్తామ్యస్మే రాయస్త్వే రాయస్తోతే రాయః సం దేవి

దేవ్యోర్వశ్యా పశ్యస్వ త్వష్టీమతీ తే సపేయ సురేతా రేతో దధానా వీరం విదేయ

తవ సందృశి మాఽహగ్ం రాయస్పోషేణ వి యోషమ్॥[౧౨]

అస్య గ్రీవా ఏకాన్న త్రిగ్ం శచ్చ ॥**1.2.5**॥

అగ్ంశునా తే అగ్ంశుః పృచ్యతాం పరుషా పరుర్గన్ధస్తే కామమవతు మదాయ

రసో అచ్యుతోఽమాత్యోఽసి శుక్రస్తే గ్రహోఽభి త్యం దేవగ్ం సవితారమూణ్యోః

కవిక్రతుమర్చామి సత్యసవసగ్ం రత్నధామభి ప్రియం మతిమూర్ధ్వా

యస్యాఽమతిర్భా అదిద్యుతత్సవీమని హిరణ్యపాణిరమిమీత సుక్రతుః కృపా

సువః। ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రాణాయ త్వా వ్యానాయ త్వా ప్రజాస్త్వమను ప్రాఽణిహి

ప్రజాస్త్వామను ప్రాణన్తు॥[౧౩]

అమి సప్త చ ॥**1.2.6**॥

సోమం తే క్రీణామ్యూర్జస్వన్తం పయస్వన్తం వీర్యావన్తమభిమాతిషాహగ్ం శుక్రం తే
శుక్రేణ క్రీణామి చన్ద్రం చన్ద్రేణాఽమృతమమృతేన సమ్మృత్తే గోరస్మే చన్ద్రాణి
తపసస్తనూరసి ప్రజాపతేర్వర్ణస్తస్యాస్తే సహస్రపోషం పుష్యన్త్యాశ్చరమేణ పశునా
క్రీణామ్యస్మే తే బన్ధుర్మయి తే రాయః శ్రయన్తామస్మే జ్యోతిః సోమవిక్రయిణి తమో
మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇన్ద్రస్యోరుమా విశ దక్షిణముశన్నుశన్తగ్గ్ స్యోనః
స్యోనగ్గ్ స్వాన భ్రాజాఽఙ్ఘారే బమ్భారే హస్త సుహస్త కృశానవేతే వః
సోమక్రయణాస్తాన్రక్షధ్వం మా వో దభన్॥[౧౪]

*ఊరుం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥**1.2.7**॥*

ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం
అను। ఉర్వన్తరిక్షమన్విహ్యదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ
సీదాఽస్తభ్నాద్ద్యామృషభో అన్తరిక్షమమిమీత వరిమాణం పృథివ్యా ఆఽసీదద్విశ్వా
భువనాని సమ్రాడ్విశ్వేత్తాని వరుణస్య వ్రతాని వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతాన
వాజమర్వథ్సు పయో అఘ్నియాసు హృథ్సు [౧౫] క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిం దివి

సూర్యమదధాత్సోమమద్రావుదు త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః౹ దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్౹౹ ఉస్రావేతం ధూర్‌షాహావనశ్రూ అవీరహణౌ బ్రహ్మచోదనౌ వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమసి ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశః౹౹[౧౬]

*హృధ్ధు పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ౹౹**1.2.8**౹౹*

ప్ర చ్యవస్వ భువస్పతే విశ్వాన్యభి ధామాని మా త్వా పరిపరీ విదన్మా త్వా పరిపన్థినో విదన్మా త్వా వృకా అఘాయవో మా గన్ధర్వో విశ్వావసురా దఘుచ్ఛ్యేనో భూత్వా పరా పత యజమానస్య నో గృహే దేవైః సగ్గ్స్కృతం యజమానస్య స్వస్త్యయన్యస్యపి పన్థామగస్మహి స్వస్తి గామనేహసం యేన విశ్వాః పరి ద్విషో వృణక్తి విన్దతే వసు నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ తదృతగ్ం సపర్యత దూరేదృశే దేవజాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శగ్ంసత వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్య పాశః౹౹[౧౭]

*మిత్రస్య త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ౹౹**1.2.9**౹౹*

అగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వా సోమస్యాఽఽతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే త్వా శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వా యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తా తే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం గయస్ఫానః ప్రతరణః సువీరోఽవీరహా ప్ర చరా సోమ దుర్యానదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ [౧౮] సీద వరుణోఽసి ధృతవ్రతో వారుణమసి శంయోర్దేవానాగ్ం సఖ్యాన్మా దేవానామపసశ్ఛిథ్స్మహ్యాపతయే త్వా గృహ్ణామి పరిపతయే త్వా గృహ్ణామి తనూనప్త్రే త్వా గృహ్ణామి శాక్వరాయ త్వా గృహ్ణామి శక్మన్నోజిష్ఠాయ త్వా గృహ్ణామ్యనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేఽన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామను తపస్తపస్పతిరఞ్జసా సత్యముపగేషగ్ం సువితే మా ధాః॥[౧౯]

ఆ మైకంచ ***॥1.2.10॥***

అగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాఽఽప్యాయతామిన్ద్రాయైకధనవిద ఆ తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వాఽఽప్యాయయ సఖీన్థ్సన్యా మేధయా స్వస్తి

తే దేవ సోమ సుత్యామశీయేష్టా రాయః ప్రేషే భగాయర్తమృతవాదిభ్యో నమో దివే

నమః పృథివ్యా అగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ తనూరేషా

సా త్వయి [౨౦] యా తవ తనూరియగ్ం సా మయి సహ నౌ వ్రతపతే

వ్రతినోర్వ్రతాని యా తే అగ్నే రుద్రియా తనూస్తయా నః పాహి తస్యాస్తే స్వాహా

యా తే అగ్నేఽయాశయా రజాశయా హరాశయా తనూర్వర్‌షిష్ఠా గహ్వరేష్ఠోఽగ్రం

వచో అపావధీం త్వేషం వచో అపావధీగ్ స్వాహా॥[౨౧]

త్వయి చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥1.2.11॥***

విత్తాయనీ మేఽసి తిక్తాయనీ మేఽస్యవతాన్మా నాథితమవతాన్మా వ్యథితం

విదేరగ్నిర్నభో నామాఽగ్నే అఙ్గిరో యోఽస్యాం పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నేహి

యత్తేఽనాధృష్టం నామ యజ్ఞియం తేన త్వాఽఽదధేఽగ్నే అఙ్గిరో యో

ద్వితీయస్యాం తృతీయస్యాం పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నే హి యత్తేఽనాధృష్టం

నామ [౨౨] యజ్ఞియం తేన త్వాఽఽదధే సిగ్ంహీరసి మహిషీరస్యురు ప్రథస్వోరు

తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం ధ్రువాఽసి దేవేభ్యః శున్ధస్వ దేవేభ్యః

శుమ్భస్వేన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాతు మనోజవాస్త్వా పితృభిర్దక్షిణతః

పాతు ప్రచేతాస్త్వా రుద్రైః పశ్చాత్పాతు విశ్వకర్మా త్వాఽఽదిత్యైరుత్తరతః పాతు
సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహా సిగ్ంహీ రసి సుప్రజావనిః స్వాహా సిగ్ంహీ [౨౩]
రసి రాయస్పోషవనిః స్వాహా సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిః స్వాహా సిగ్ంహీరస్యా వహ
దేవాన్దేవయతే యజమానాయ స్వాహా భూతేభ్యస్త్వా విశ్వాయురసి పృథివీం
దృగ్ంహ ధ్రువక్షిదస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహాఽచ్యుతక్షిదసి దివం దృగ్ంహాఽగ్నే
ర్భస్మాఽస్యగ్నేః పురీషమసి॥[౨౪]

*నామ సుప్రజావనిః స్వాహా సిగ్ంహీః పశ్చాత్త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.2.12**॥*

యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియో విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః। వి
హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః॥ సువాగ్దేవ
దుర్యాగ్ం ఆ వద దేవశ్రుతౌ దేవేష్వా ఘోషేథామా నో వీరో జాయతాం కర్మణ్యో
యగ్ం సర్వేఽనుజీవామ యో బహూనామసద్వశీ। ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా ని
దధే పదమ్। సమూఢమస్య [౨౫] పాగ్ంసుర ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతగ్ం
సూయవసినీ మనపే యశస్యే। వ్యస్కభ్నాద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార పృథివీమభితో
మయూఖైః॥ ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మా

జీహ్వారతమత్ర రమేథాం వర్ష్మన్ పృథివ్యా దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా మహో వా విష్ణవుత వాఽన్తరిక్షాద్ధస్తౌ పృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరా ప్ర యచ్ఛ [౨౬] దక్షిణాదోత సవ్యాత్॥ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్ర వోచం యః పార్థివాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోః శ్నప్త్రే స్థో విష్ణోః స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా॥[౨౭]

అస్య యచ్ఛైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥1.2.13॥***

కృణుష్వ పాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహి రాజేవామవాగ్ం ఇభేన। తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానోఽస్తాఽసి విధ్య రక్షసస్తపిష్ఠైః॥ తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశుచానః। తపూగ్ ష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గానసందితో వి సృజ విష్వగుల్కాః॥ ప్రతి స్పశో వి సృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః। యో నో దూరే అఘశగ్ంసో [౨౮] యో అన్త్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరా దధర్షీత్॥ ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాఽఽతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్మహేతే। యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా తం ధక్ష్యతసం న శుష్కమ్॥ ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి

విధ్యాఽధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే। అవ స్థిరా తనుహి యాతుజూనాం
జామిమజామిం ప్ర మృణీహి శత్రూన్॥ స తే [౨౮] జానాతి సుమతిం యవిష్ఠ య
ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్। విశ్వాన్యస్మై సుదినాని రాయో ద్యుమ్నాన్యర్యో వి
దురో అభి ద్యౌత్॥ సేదగ్నే అస్తు సుభగః సుదానుర్యస్త్వా నిత్యేన హవిషా య
ఉక్థైః। పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినా సాఽసదిష్టిః॥ అర్చామి తే
సుమతిం ఘోష్యర్వాక్సం తే వావాతా జరతా [౩౦] మియం గీః। స్వశ్వాస్త్వా సురథా
మర్జయేమాస్మే క్షత్రాణి ధారయేరను ద్యూన్॥ ఇహ త్వా భూర్యా చరే దుప
త్మన్దోషావస్తర్దీదివాగ్ంసమను ద్యూన్। క్రీడన్తస్త్వా సుమనసః సపేమాఽభి
ద్యుమ్నా తస్థివాగ్ంసో జనానామ్॥ యస్త్వా స్వశ్వః సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి
వసుమతా రథేన। తస్య త్రాతా భవసి తస్య సఖా యస్త
ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్॥ మహో రుజామి [౩౧] బన్ధుతా వచోభిస్తన్మా
పితుర్గోతమాదన్వియాయ। త్వం నో అస్య వచసశ్చికిద్ధి హోతర్యవిష్ఠ సుక్రతో
దమూనాః॥ అస్వప్నజ స్తరణయః సుశేవా అతన్ద్రాసోఽవృకా అశ్రమిష్ఠాః। తే
పాయవః సధ్రియఞ్చో నిషద్యాఽగ్నే తవ నః పాన్త్వమూర॥ యే పాయవో
మామతేయం తే అగ్నే పశ్యన్తో అన్ధం దురితాదరక్షన్। రరక్ష తాన్సుకృతో

విశ్వవేదా దిప్సన్త ఇద్రిపవో నా హ [౩౨] దేభుః॥ త్వయా వయగ్ం
సధన్యస్త్వోతాస్తవ ప్రణీత్యశ్యామ వాజాన్। ఉభా శగ్ంసా సూదయ
సత్యతాతేఽనుష్ఠుయా కృణుహ్యహ్రయాణ॥ అయా తే అగ్నే సమిధా విధేమ ప్రతి
స్తోమగ్ం శస్యమానం గృభాయ। దహాఽశసో రక్షసః పాహ్యస్మాన్ద్రుహో నిదో
మిత్రమహో అవద్యాత్॥ రక్షోహణం వాజినమా జిఘర్మి మిత్రం ప్రతిష్ఠముప
యామి శర్మ॥ శిశానో అగ్నిః క్రతుభిః సమిద్ధః స నో దివా [౩౩] స రిషః పాతు
నక్తమ్॥ వి జ్యోతిషా బృహతా భాత్యగ్నిరావిర్విశ్వాని కృణుతే మహిత్వా।
ప్రాఽదేవీర్మాయాః సహతే దురేవాః శిశీతే శృఙ్గే రక్షసే వినిక్షే॥ ఉత స్వానాసో దివి
షన్త్వగ్నేస్తిగ్మాయుధా రక్షసే హన్తవా ఉ। మదే చిదస్య ప్ర రుజన్తి భామా న వరన్తే
పరిబాధో అదేవీః॥[౩౪]

అఘశగ్ంసస్స తే జరతాగ్ం రుజామి హ దివైక చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥34॥***

ఆప ఉన్దన్త్వాకూత్యై దైవీమియం తే వస్వస్యగ్ం శునా తే సోమంత ఉదాయుషా ప్ర చ్యవస్వాఽగ్నే రాతిథ్యమగ్ం శురగ్ం శుర్విత్తాయనీ మేఽసి యుఞ్జతే కృణుష్వ పాజశ్చతుర్దశ ***॥1.2.14॥***

ఆపో వస్వ్యసి యా తవేయజ్ఞేశ్చతుస్త్రిగ్ంశత్ ***॥34॥***

ఆప॑ ఉన్దన్త్వదే॑వీః॥

॥హరి॑ః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామా దదేఽభ్రిరసి నారిరసి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా అపి కృన్తామి దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా శున్ధతాం లోకః పితృషదనో యవోఽసి యవయాస్మద్ద్వేషో [౧] యవయారాతీః పితృణాగ్ం సదనమస్యుద్దివగ్గ్ స్తభానాఽఽన్తరిక్షం పృణ పృథివీం దృగ్ంహ ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోతు మిత్రావరుణయోర్ధ్రువేణ ధర్మణా బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మ దృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రాయస్పోషం దృగ్ంహ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆ పృణేథామిన్ద్రస్య సదోఽసి విశ్వజనస్య ఛాయా పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతో వృద్ధాయుమను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయ ఇన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య ధ్రువమస్యైన్ద్రమసీన్ద్రాయ త్వా॥[౨]

*ద్వేష ఇమా అష్టాదశచ॥**1.3.1**॥*

రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ ఖనామీదమహం తం వలగముద్వపామి యం నః సమానో యమసమానో నిచఖానేదమేనమధరం కరోమి యో నః సమానో యోఽసమానోఽరాతీయతి గాయత్రేణ ఛన్దసాఽవబాఢో వలగః కిమత్ర భద్రం తన్నౌ సహ విరాడసి సపత్నహా సమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా స్వరాడస్యభిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసాం నాష్ట్రాణాగ్ం హన్తా [3] రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వలగహనోఽవ నయామి వైష్ణవాన్ యవోఽసి యవయాఽస్మద్ద్వేషో యవయాఽరాతీ రక్షోహణో వలగహనోఽవ స్తృణామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వలగహనోఽభి జుహోమి వైష్ణవాన్ రక్షోహణౌ వలగహనావుప దధామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పరి స్తృణామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీ బృహన్నసి బృహద్గ్రావా బృహతీమిన్ద్రాయ వాచం వద॥[४]

*హన్తేన్ద్రాయ ద్వే చ॥**1.3.2**॥*

విభూరసి ప్రవాహణో వహ్నిరసి హవ్యవాహనః శ్వాత్రోఽసి ప్రచేతా స్తుథోఽసి విశ్వవేదా ఉశిగసి కవిరఙ్ఘారిరసి బమ్భారిరవస్యురసి దువస్వాఞ్ఛున్ధ్యూరసి మార్జాలీయః సమ్రాడసి కృశానుః పరిషద్యోఽసి పవమానః ప్రతక్వాఽసి నభస్వానసంమృష్టోఽసి హవ్యసూద ఋతధామాఽసి సువర్జ్యోతిర్బ్రహ్మజ్యోతిరసి సువర్ధామాఽజోఽస్యేకపాదహిరసి బుధ్నియో రౌద్రేణాఽనీకేన పాహి మాఽగ్నే పిపృహి మా మా మా హిగ్ంసీః॥[౫]

*అనీకేనాఽష్టౌ చ॥**1.3.3**॥*

త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్యో ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఉరు యన్తాఽసి వరూథగ్గ్ స్వాహా జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేతు స్వాహాఽయం నో అగ్నిర్వరివః కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్। అయగ్ం శత్రూఞ్జయతు జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసాతౌ॥ ఉరు విష్ణో వి క్రమస్వోరు క్షయాయ నః కృధి। ఘృతం ఘృతయోనే పిబ ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర॥ సోమో జిగాతి గాతువి- [౬]

ద్దేవానామేతి నిష్కృతమృతస్య యోనిమాసదమదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదైష వో దేవ సవితః సోమస్తగ్ం రక్షధ్వం మా వో దభదేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో

దేవానుపాఽగా ఇదమహం మనుష్యో మనుష్యాన్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణ నమో దేవేభ్యః స్వధా పితృభ్య ఇదమహం నిర్వరుణస్య పాశాథ్సువరభి [౭] వి ఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిరఽగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ తనూస్త్వయ్యభూదియగ్ం సా మయి యా తవ తనూర్మయ్యభూదేషా సా త్వయి యథాయథం నౌ వ్రతపతే వ్రతినోర్వ్రతాని॥[౮]

*గాతువిదభ్యేకత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.3.4**॥*

అత్యన్యానగాం నాన్యానుపాఽగామర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోఽవరైస్తం త్వా జుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్త్వోషధే త్రాయస్వైనగ్ం స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీర్దివమగ్రేణ మా లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీః పృథివ్యా సం భవ వనస్పతే శతవల్శో వి రోహ సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమ యం త్వాఽయగ్ం స్వధితిస్తేతిజానః ప్రణినాయ మహతే సౌభగాయాఽచ్ఛిన్నో రాయః సువీరః॥[౯]

*యందశచ॥**1.3.5**॥*

పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వా శున్ధతాం లోకః పితృషదనో యవోఽసి యవయాఽస్మద్ద్వేషో యవయాఽరాతీః పితృణాగ్ం సదనమసి స్వావేశోఽస్యగ్రేగా నేతృణాం వనస్పతిరధి త్వా స్థాస్యతి తస్య విత్తాద్దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్తు సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఉద్దివగ్గ్ స్తభానాన్తరిక్షం పృణ పృథివీముపరేణ దృగ్ంహ తే తే ధామాన్యుశ్మసీ [౧౦] గమధ్యే గావో యత్ర భూరిశృఙ్గా అయాసః। అత్రాఽహ తదురుగాయస్య విష్ణోః పరమం పదమవ భాతి భూరేః॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే। ఇన్ద్రస్య యుజ్యః సఖా॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్॥ బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మ దృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రాయస్పోషం దృగ్ంహ పరివీరసి పరి త్వా దైవీర్విశో వ్యయన్తాం పరీమగ్ం రాయస్పోషో యజమానం మనుష్యా అన్తరిక్షస్య త్వా సానావవ గూహామి॥[౧౧]

*ఉశ్మసీపోషమేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ॥**1.3.6**॥*

ఇషే త్వోపవీరస్యుపో దేవాన్ దైవీర్విశః ప్రాగుర్వహ్నీరుశిజో బృహస్పతే ధారయా

వసూని హవ్యా తే స్వదన్తాం దేవ త్వష్టర్వసు రణ్వ రేవతీ రమధ్వమగ్నేర్జనిత్రమసి వృషణౌ స్థ ఉర్వశ్యస్యాయురసి పురూరవా ఘృతేనాఽక్తే వృషణం దధాథాం గాయత్రం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వ త్రైష్టుభం జాగతం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వ భవతం [౧౨] నః సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ। మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మా యజ్ఞపతిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః॥ అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో అధిరాజ ఏషః। స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మా దేవానాం మిథుయా కర్భాగధేయమ్॥[౧౩]

*భవతమేకత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.3.7**॥*

ఆ దద ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనాఽఽ రభే ధర్షా మానుషానద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామ్యపాం పేరురసి స్వాత్తం చిథ్సదేవగ్ం హవ్యమాపో దేవీః స్వదతైనగ్ం సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతాగ్ం సం యజత్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషా ఘృతేనాఽక్తౌ పశుం త్రాయేథాగ్ం రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధాఽఽ విశతోరో అన్తరిక్ష సజూర్దేవేన [౧౪] వాతేనాఽస్య హవిషస్త్మనా యజ సమస్య తనువా భవ వర్షీయో వర్షీయసి యజ్ఞే

యజ్ఞపతిం ధాః పృథివ్యాః సంపృచః పాహి నమస్త ఆతానాఽనర్వా ప్రేహి ఘృతస్య కుల్యామను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణాఽఽపో దేవీః శుద్ధాయువః శుద్ధా యూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ం శుద్ధా వయం పరివిష్టాః పరివేష్టారో వో భూయాస్మ॥[౧౫]

*దేవేన చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.3.8**॥*

వాక్త ఆ ప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆ ప్యాయతాం చక్షుస్త ఆ ప్యాయతాగ్ శ్రోత్రం త ఆ ప్యాయతాం యా తే ప్రాణాఞ్ఛుగ్జగామ యా చక్షుర్యా శ్రోత్రం యత్తే క్రూరం యదాస్థితం తత్త ఆ ప్యాయతాం తత్త ఏతేన శున్ధతాం నాభిస్త ఆ ప్యాయతాం పాయుస్త ఆ ప్యాయతాగ్ం శుద్ధాశ్చరిత్రాః శమద్భ్యః [౧౬] శమోషధీభ్యః శం పృథివ్యై శమహోభ్యామోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీ రక్షసాం భాగోఽసీదమహగ్ం రక్షోఽధమం తమో నయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమేనమధమం తమో నయామీషే త్వా ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామచ్ఛిన్నో రాయః సువీర ఉర్వన్తరిక్షమన్విహి వాయో వీహి స్తోకానాగ్ స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమ్॥[౧౭]

ఆద్భ్యో వీహి పశ్చ చ॥1.3.9॥

సం తే మనసా మనః సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం ఘృతవథ్స్వాహైన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే ని దేధ్యదైన్ద్రోఽపానో అఙ్గేఅఙ్గే వి బోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరి తే సగ్ంసమేతు విషురూపా యథ్సలక్ష్మాణో భవథ దేవత్రా యన్తమవసే సఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్తు శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాత్వాపః సమరిణన్వాతస్య [౧౦] త్వా ధ్రజ్యై పూష్ణో రగ్గ్హ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై ఘృతం ఘృతపావానః పిబత వసాం వసాపావానః పిబతాఽన్తరిక్షస్య హవిరసి స్వాహా త్వాన్తరిక్షాయ దిశః ప్రదిశ ఆదిశో విదిశ ఉద్దిశః స్వాహా దిగ్భ్యో నమో దిగ్భ్యః॥[౧౮]

వాతస్యాష్టావిగ్ంశతిశ్చ॥1.3.10॥

సముద్రం గచ్ఛ స్వాహాఽన్తరిక్షం గచ్ఛ స్వాహా దేవగ్ం సవితారం గచ్ఛ స్వాహాఽహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహా మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా సోమం గచ్ఛ స్వాహా యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహా ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహా ద్యావాపృథివీ గచ్ఛ స్వాహా నభో

దివ్యం గచ్ఛ స్వాహాఽగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో మనో మే హార్ది యచ్ఛ తనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ శుగసి తమభిశోచ యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో ధామ్నోధామ్నో రాజన్నితో వరుణ నో ముఞ్చ యదాపో అఘ్నియా వరుణేతి శపామహే తతో వరుణ నో ముఞ్చ॥[౨౦]

*అసి షడ్విగ్ంశతిశ్చ॥**1.3.11**॥*

హవిష్మతీరిమా ఆపో హవిష్మాన్దేవో అధ్వరో హవిష్మాగ్ం ఆవివాసతి హవిష్మాగ్ం అస్తు సూర్యః॥ అగ్నేర్వోఽపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీః సుమ్నే మా ధత్తేన్ద్రాగ్నియోర్భాగధేయీః స్థ మిత్రావరుణయోర్భాగధేయీః స్థ విశ్వేషాం దేవానాం భాగధేయీః స్థ యజ్ఞే జాగృత॥[౨౧]

*హవిష్మతీశ్చతుస్త్రిగ్ంశత్॥**1.3.12**॥*

హృదే త్వా మనసే త్వా దివే త్వా సూర్యాయ త్వోర్ధ్వమిమమధ్వరం కృధి దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛ సోమ రాజన్నేహ్యవ రోహ మా భేర్మా సం విక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం ప్రజాస్త్వముపావరోహ ప్రజాస్త్వాముపావరోహన్తు శృణోత్వగ్నిః సమిధా

హవం మే శృణ్వన్త్వాపో ధిషణాశ్చ దేవీః। శృణోత గ్రావాణో విదుషో ను [౨౨]
యజ్ఞగ్ం శృణోతు దేవః సవితా హవం మే। దేవీరాపో అపాం నపాద్య ఊర్మిర్
హవిష్య ఇన్ద్రియావాన్ మదిన్తమస్తం దేవేభ్యో దేవత్రా ధత్త శుక్రగ్ం శుక్రపేభ్యో
యేషాం భాగః స్థ స్వాహా కార్షిరస్యపాపాం మృధ్రగ్ం సముద్రస్య వోఽక్షిత్యా
ఉన్నయే। యమఽగ్నే పృత్సు మర్త్యమావో వాజేషు యం జునాః। స యన్తా
శశ్వతీరిషః॥[౨౩]

*ను సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.3.13**॥*

త్వమఽగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివస్త్వగ్ం శర్ధో మారుతం పృక్ష ఈశిషే। త్వం
వాతైరరుణైర్యాసి శఙ్గయస్త్వం పూషా విధతః పాసి ను త్మనా॥ ఆ వో
రాజానమధ్వరస్య రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్యయజగ్ం రోదస్యోః। అగ్నిం పురా
తనయిత్నోరచిత్తాద్ధిరణ్యరూపమవసే కృణుధ్వమ్॥ అగ్నిర్హోతా ని షసాదా
యజీయానుపస్థే మాతుః సురభావు లోకే। యువా కవిః పురునిష్ఠ [౨౪] ఋతావా
ధర్తా కృష్టీనాముత మధ్య ఇద్ధః॥ సాధ్వీమకర్దేవవీతిం నో అద్య యజ్ఞస్య
జిహ్వామవిదామ గుహ్యామ్। స ఆయురాఽగాత్సురభిర్వసానో భద్రామకర్దేవహూతిం

నో అద్య॥ అక్రన్దదగ్నిః స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధః సమఞ్జన్న్॥ సద్యో

జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః॥ త్వే వసూని పుర్వణీక

[౨౫] హోతర్దోషా వస్తోరేరిరే యజ్ఞియాసః॥ క్షామేవ విశ్వా భువనాని యస్మిన్థ్సగ్ం

సౌభగాని దధిరే పావకే॥ తుభ్యం తా అఙ్గిరస్తమ విశ్వాః సుక్షితయః పృథక్॥ అగ్నే

కామాయ యేమిరే॥ అశ్యామ తం కామమఽగ్నే తవోత్యశ్యామ రయిగ్ం రయివః

సువీరమ్॥ అశ్యామ వాజమభి వాజయన్తోఽశ్యామ ద్యుమ్నమజరాజరం తే॥ శ్రేష్ఠం

యవిష్ఠ భారతాఽగ్నే ద్యుమన్తమా భర॥[౨౬] వసో పురుస్పృహగ్ం రయిమ్॥ స

శ్వితానస్తన్యతూ రోచనస్థా అజరేభిర్నానదద్భిర్యవిష్ఠ॥ యః పావకః పురుతమః

పురూణి పృథూన్యగ్నిరనుయాతి భర్వన్న్॥ ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్

వరేణ్యః॥ పునస్తే ప్రాణ ఆఽయతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే॥ ఆయుర్దా అగ్నే

హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి॥ ఘృతం పీత్వా మధు చారు

గవ్యం పితేవ పుత్రమభి [౨౭] రక్షతాదిమమ్॥ తస్మై తే ప్రతిహర్యతే జాతవేదో

విచర్షణే॥ అగ్నే జనామి సుష్టుతిమ్॥ దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం

పరి జాతవేదాః॥ తృతీయమప్సు నృమణా అజస్రమిన్ధాన ఏనం జరతే స్వాధీః॥

శుచిః పావక వన్ద్యోఽగ్నే బృహద్వి రోచసే॥ త్వం ఘృతేభిరాహుతః॥ దృశానో రుక్మ

ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుః శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభి
[౨౮] యదేనం ద్యౌరజనయథ్సురేతాః॥ ఆ యదిషే నృపతిం తేజ ఆనట్ఛుచి రేతో
నిషిక్తం ద్యౌరభీకే। అగ్నిః శర్ధమనవద్యం యువానగ్గ్ స్వాధియం
జనయథ్సూదయచ్చ॥ స తేజీయసా మనసా త్వోత ఉత శిక్ష స్వపత్యస్య శిక్షోః।
అగ్నే రాయో నృతమస్య ప్రభూతౌ భూయామ తే సుష్టుతయశ్చ వస్వః॥ అగ్నే
సహన్తమా భర ద్యుమ్నస్య ప్రాసహా రయిమ్। విశ్వా య [౨౯] శ్చర్షణీరభ్యాసా
వాజేషు సాసహత్॥ తమఽగ్నే పృతనాసహగ్ం రయిగ్ం సహస్వ ఆ భర। త్వగ్ం
హి సత్యో అద్భుతో దాతా వాజస్య గోమతః॥ ఉక్షాన్నాయ వశాన్నాయ
సోమపృష్ఠాయ వేధసే। స్తోమైర్విధేమాఽగ్నయే॥ వద్మా హి సూనో అస్యద్మసద్వా
చక్రే అగ్నిర్జనుషాఽజ్మాన్నమ్। స త్వం న ఊర్జసన ఊర్జం ధా రాజేవ జేరవృకే
క్షేష్యన్తః॥ అగ్న ఆయూగ్ంషి [30] పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ
దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చః సువీర్యమ్। దధత్పోషగ్ం రయిం
మయి॥ అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్ వక్షి యక్షి చ॥
స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహాఽఽవహ। ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః॥ అగ్నిః
శుచివ్రతతమః శుచిర్విప్రః శుచిః కవిః। శుచీ రోచత ఆహుతః॥ ఉదగ్నే

శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే। తవ జ్యోతీగ్ష్యర్చయః॥[30]

॥14॥

పురునిష్ఠః పుర్వణీక భరాభి వయోభిర్య ఆయుగ్ంషి విప్రః శుచిశ్చతుర్దశ చ॥

1.3.14॥

దేవస్య రక్షోహణో విభూస్త్వగ్ం సోమాఽత్యన్యానగాం పృథివ్యా ఇషే త్వాఽఽదదే

వాక్తే సం తే సముద్రగ్ం హవిష్మతీర్ హృదే త్వమఽగ్నే రుద్రశ్చతుర్దశ॥**1.3.14**॥

దేవస్య గమధ్యే హవిష్మతీః పవస ఏకత్రిగ్ంశత్॥**31**॥

దేవస్యాఽర్పయః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆ దదే గ్రావాఽస్యధ్వరకృద్దేవేభ్యో గమ్భీరమిమమధ్వరం కృధ్యుత్తమేన పవినేన్ద్రాయ సోమగ్ం సుషుతం మధుమన్తం పయస్వన్తం వృష్టివనిమిన్ద్రాయ త్వా వృత్రఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వా వృత్రతుర ఇన్ద్రాయ త్వాఽభిమాతిఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వాఽఽదిత్యవత ఇన్ద్రాయ త్వా విశ్వదేవ్యావతే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతురో రాధో గూర్తా అమృతస్య పత్నీస్తా దేవీర్దేవత్రేమం యజ్ఞం ధత్తోపహూతాః సోమస్య పిబతోపహూతో యుష్మాకగ్ం [౧] సోమః పిబతు యత్తే సోమ దివి జ్యోతిర్యత్పృథివ్యాం యదురావన్తరిక్షే తేనాఽస్మై యజమానాయోరు రాయా కృధ్యధి దాత్రే వోచో ధిషణే వీడూ సతీ వీడయేథామూర్జం దధాథామూర్జం మే ధత్తం మా వాగ్ం హిగ్ంసిషం మా మా హిగ్ంసిష్టం ప్రాగపాగుదగధరాక్తాస్త్వా దిశ ఆ ధావన్త్వమ్బ ని ష్వర। యత్తే సోమాఽదాభ్యం నామ జాగృవి తస్మై తే సోమ సోమాయ స్వాహా॥[౨]

*యుష్మాకగ్గ్ స్వర యత్తే నవచ॥**1.4.1**॥*

వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్ వృషా వృష్ణో అగ్ంశుభ్యాం గభస్తిపూతో దేవో దేవానాం పవిత్రమసి యేషాం భాగోఽసి తేభ్యస్త్వా స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవః సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిః ప్రాణాయ త్వా॥[3]

*వాచః సప్తచత్వారిగ్ంశత్॥***1.4.2**॥

ఉపయామగృహీతోఽస్యన్తర్యచ్ఛ మఘవన్ పాహి సోమమురుష్య రాయః సమిషో యజస్వాఽన్తస్తే దధామి ద్యావాపృథివీ అన్తరుర్వన్తరిక్షగ్ం సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చాఽన్తర్యామే మఘవన్ మాదయస్వ స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవః సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిరపానాయ త్వా॥[४]

*దేవేభ్యః సప్త చ॥***1.4.3**॥

ఆ వాయో భూష శుచిపా ఉప నః సహస్రం తే నియుతో విశ్వవార। ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి వాయవే త్వేన్ద్రవాయూ ఇమే సుతాః। ఉప ప్రయోభిరాగతమిన్దవో వాముశన్తి హి। ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రవాయుభ్యాం త్వైష తే యోనిః సజోషాభ్యాం త్వా॥[౫]

*ఆ వాయో త్రిచత్వారిగ్ంశత్॥**1.4.4**॥*

అయం వాం మిత్రావరుణా సుతః సోమ ఋతావృధా। మమేదిహ శ్రుతగ్ం హవమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మిత్రావరుణాభ్యాం త్వైష తే యోనిర్ ఋతాయుభ్యాం త్వా॥[౬]

*అయం వాం విగ్ంశతిః॥**1.4.5**॥*

యా వాం కశా మధుమత్యశ్వినా సూనృతావతీ। తయా యజ్ఞం మిమిక్షతమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే యోనిర్మాధ్వీభ్యాం త్వా॥[౭]

*యా వామష్టాదశ॥**1.4.6**॥*

ప్రాతర్యుజౌ వి ముచ్యేథామశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్। అస్య సోమస్య పీతయే॥

ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే యోనిరశ్విభ్యాం త్వా॥[౭]

ప్రాతర్యుజావేకాన్న విగ్ంశతిః॥1.4.7॥

అయం వేనశ్చోదయత్పృశ్నిగర్భా జ్యోతిర్జరాయూ రజసో విమానే। ఇమమపాగ్ం

సంగమే సూర్యస్య శిశుం న విప్రా మతిభీ రిహన్తి॥ ఉపయామగృహీతోఽసి

శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీరతాం పాహి॥[౮]

అయం వేనః పఞ్చవిగ్ంశతిః॥1.4.8॥

తం ప్రత్నథా పూర్వథా విశ్వథేమథా జ్యేష్ఠతాతిం బర్హిషదగ్ం సువర్విదం

ప్రతీచీనం వృజనం దోహసే గిరాఽఽశుం జయన్తమను యాసు వర్ధసే॥

ఉపయామగృహీతోఽసి మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి॥[౧౦]

తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః॥1.4.9॥

యే దేవా దివ్యేకాదశ స్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశ స్థాఽప్సుషదో మహినైకాదశ స్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వముపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః||[౧౧]

*యే దేవా స్త్రి చత్వారిగ్ంశత్||**1.4.10**||*

త్రిగ్ంశత్త్రయశ్చ గణినో రుజన్తో దివగ్ం రుద్రాః పృథివీం చ సచన్తే| ఏకాదశాసో అప్సుషదః సుతగ్ం సోమం జుషన్తాగ్ం సవనాయ విశ్వే|| ఉపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః||[౧౨]

*త్రిగ్ంశద్ద్విచత్వారిగ్ంశత్||**1.4.11**||*

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఉక్థాయువే యత్త ఇన్ద్ర బృహద్వయస్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోక్థాయువే||[౧౩]

*ఉపయామగృహీతో ద్వావిగ్ంశతిః॥**1.4.12**॥*

మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృతాయ జాతమగ్నిమ్। కవిగ్ం సమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నా పాత్రం జనయన్త దేవాః॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ ధ్రువోఽసి ధ్రువక్షితిర్ధ్రువాణాం ధ్రువతమోఽచ్యుతానామచ్యుతక్షిత్తమ ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ॥[౧౪]

*మూర్ధానం పఞ్చత్రిగ్ంశత్॥**1.4.13**॥*

మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చోపయామగృహీతోఽసి సగ్ంసర్పోఽస్యగ్ంహస్పత్యాయ త్వా॥[౧౫]

*మధుశ్చ త్రిగ్ంశత్॥**1.4.14**॥*

ఇన్ద్రాగ్నీ ఆ గతగ్ం సుతం గీర్భిర్నభో వరేణ్యమ్। అస్య పాతం ధియేషితా॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా॥[౧౬] //

1.4.15//

ఓమాసశ్చర్షణీధృతో విశ్వే దేవాస ఆ గత। దాశ్వాగ్ంసో దాశుషః సుతమ్॥

ఉపయామగృహీతోఽసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఏష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౧౭]

ఇన్ద్రాగ్నీ ఓమాసో విగ్ంశతిర్విగ్ంశతిః //**1.4.15-16**//

మరుత్వన్తం వృషభం వావృధానమకవారిం దివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రమ్।

విశ్వాసాహమవసే నూతనాయోఽగ్రగ్ం సహోదామిహ తగ్ం హువేమ॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౧౮]

మరుత్వన్తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః//**1.4.17**//

ఇన్ద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య। తవ ప్రణీతీ

తవ శూర శర్మన్నా వివాసన్తి కవయః సుయజ్ఞాః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౧౮] **//1.4.18//**

మరుత్వాగ్ం ఇన్ద్ర వృషభో రణాయ పిబా సోమమనుష్వధం మదాయ। ఆ సిఞ్చస్వ జఠరే మధ్వ ఊర్మిం త్వగ్ం రాజాఽసి ప్రదివః సుతానామ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౨౦]

ఇన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వానేకాన్న త్రిగ్ంశదేకాన్న త్రిగ్ంశత్ **//1.4.18-19//**

మహాగ్ం ఇన్ద్రో య ఓజసా పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ। స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా॥[౨౧]

మహానేకాన్న విగ్ంశతిః **//1.4.20//**

మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదా చర్షణిప్రా ఉత ద్విబర్హా అమినః సహోభిః। అస్మద్రియగ్వావృధే వీర్యాయోఽరుః పృథుః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్॥

ఉపయామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా॥[౨౨]

*మహాన్నృవత్షడ్విగ్ంశతిః॥***1.4.21**॥

కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర సశ్చసి దాశుషే। ఉపోపేన్ను మఘవన్భూయ ఇన్ను తే దానం దేవస్య పృచ్యతే॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యాదిత్యేభ్యస్త్వా॥ కదా చన ప్ర యుచ్ఛస్యుభే ని పాసి జన్మనీ। తురీయాఽఽదిత్య సవనం త ఇన్ద్రియమా తస్థావమృతం దివి॥ యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో భవతా మృడయన్తః। ఆ వోఽర్వాచీ సుమతిర్వవృత్యాదగ్ంహోశ్చిద్యా వరివోవిత్తరాఽసత్॥ వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథస్తేన మన్దస్వ తేన తృప్య తృప్యాస్మ తే వయం తర్పయితారో యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణామి॥[౨౩]

*వస్సప్తవిగ్ంశతిశ్చ॥***1.4.22**॥

వామమద్య సవితర్వామము శ్వో దివేదివే వామమస్మభ్యగ్ం సావీః। వామస్య హి క్షయస్య దేవ భూరేరయా ధియా వామభాజః స్యామ॥ ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౪]

*వామం చతుర్విగ్ం శతిః॥***1.4.23**॥

అదబ్ధేభిః సవితః పాయుభిష్ట్వగ్ం శివేభిరద్య పరి పాహి నో గయమ్।
హిరణ్యజిహ్వః సువితాయ నవ్యసే రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥
ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౪]

*అదబ్ధేభిస్త్రయోవిగ్ంశతిః॥***1.4.24**॥

హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముప హ్వయే। స చేత్తా దేవతా పదమ్॥
ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౬]

*హిరణ్యపాణిం చతుర్దశ॥***1.4.25**॥

సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠానో బృహదుక్షే నమ ఏష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౨౭]

*సుశర్మా ద్వాదశ॥***1.4.26**॥

బృహస్పతిసుతస్య త ఇన్ద్ ఇన్ద్రియావతః పత్నీవన్తం గ్రహం గృహ్ణామ్యగ్నా 3 ఇ పత్నీవా 3 స్సజూర్దేవేన త్వష్ట్రా సోమం పిబ స్వాహా॥[౨౦]

*బృహస్పతిసుతస్య పఞ్చదశ॥**1.4.27**॥*

హరిరసి హారియోజనో హర్యోః స్థాతా వజ్రస్య భర్తా పృశ్నేః ప్రేతా తస్య తే దేవ సోమేష్టయజుషః స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్య హరివన్తం గ్రహం గృహ్ణామి హరీః స్థ హర్యోర్ధానాః సహ సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా॥[౨౯]

*హరిరసి షడ్వింగ్ంశతిః॥**1.4.28**॥*

అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా తేజస్వత ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా తేజస్వతే॥[30]

*అగ్న ఆయూగ్ంషి త్రయోవిగ్ంశతిః॥**1.4.29**॥*

ఉత్తిష్ఠన్నోజసా సహ పీత్వా శిప్రే అవేపయః। సోమమిన్ద్ర చమూ సుతమ్॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వాజస్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వాజస్వతే||[30]

*ఉత్తిష్ఠన్నేకవిగ్ంశతిః||**1.4.30**||*

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య| విశ్వమా భాసి రోచనమ్||
ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిః సూర్యాయ
త్వా భ్రాజస్వతే||[31]

*తరణిర్విగ్ంశతిః||**1.4.31**||*

ఆ ప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః| భవా నః సప్రథస్తమః||[33]

*ఆ ప్యాయస్వ నవ||**1.4.32**||*

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్ వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః| అస్మాభిరూ ను
ప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్||[34]

*ఈయురేకాన్న విగ్ంశతిః||**1.4.33**||*

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి॥[౩౫]

*జ్యోతిష్మతీగ్ం షట్త్రిగ్ంశత్॥***1.4.34**॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౩౬]

*ప్రయాసాయ చతుర్విగ్ం శతిః॥***1.4.35**॥

చిత్తగ్ం సంతానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నాభ్యాం మహాదేవమన్తః పార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శిఙ్గీనికోశ్యాభ్యామ్॥[౩౭]

చిత్తమష్టాదశ॥**1.4.36**॥

ఆ తిష్ఠ వృత్రహన్రథం యుక్తా తే బ్రహ్మణా హరీ। అర్వాచీనగ్ం సు తే మనో గ్రావా కృణోతు వగ్నునా॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౩౮]

ఆ తిష్ఠ షడ్వింగ్ంశతిః॥**1.4.37**॥

ఇన్ద్రమిద్ధరీ వహతోఽప్రతిధృష్టశవసమృషీణాం చ స్తుతీరుప యజ్ఞం చ మానుషాణామ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౩౯]

ఇన్ద్రమిత్త్రయోవిగ్ంశతిః॥**1.4.38**॥

అసావి సోమ ఇన్ద్ర తే శవిష్ఠ ధృష్ణవా గహి। ఆ త్వా పృణక్త్విన్ద్రియగ్ం రజః సూర్యం న రశ్మిభిః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౦]

అసావి సప్తవిగ్ంశతిః॥**1.4.39**॥

సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆఽధిత। స్యోనాఽస్మై సుషదా భవ యచ్ఛాఽస్మై శర్మ సప్రథాః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౦] ॥**1.4.40**॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహుః షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు। స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౨]

సర్వస్య మహాన్షడ్వింగ్ంశతిషడ్విగ్ంశతిః ॥**1.4.40-41**॥

సజోషా ఇన్ద్ర సగణో మరుద్భిః సోమం పిబ వృత్రహఞ్ఛూర విద్వాన్। జహి శత్రూగ్ంరప మృధో నుదస్వాఽథాఽభయం కృణుహి విశ్వతో నః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౩]

సజోషాస్త్రిగంశత్॥1.4.42॥

ఉదు త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాఽగ్నేః। ఆఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ॥ దివం గచ్ఛ సువః పత రూపేణ [౪౪] వో రూపమభ్యైమి వయసా వయః। తుథో వో విశ్వవేదా వి భజతు వర్‌షిష్ఠే అధి నాకే। ఏతత్తే అగ్నే రాధ ఐతి సోమచ్యుతం తన్మిత్రస్య పథా నయర్తస్య పథా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా యజ్ఞస్య పథా సువితా నయన్తీర్ బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాసమృషిమార్‌షేయం పితృమన్తం పైతృమత్యగం సుధాతుదక్షిణం వి సువః పశ్య వ్యన్తరిక్షం యతస్వ సదస్యైరస్మద్దాత్రా దేవత్రా గచ్ఛత మధుమతీః ప్రదాతారమా విశతాఽనవహాయాఽస్మాన్ దేవయానేన పథేత సుకృతాం లోకే సీదత తన్నః సగ్ స్కృతమ్॥[౪౫]

రూపేణ సదస్యైరష్టాదశ చ॥1.4.43॥

ధాతా రాతిః సవితేదం జుషన్తాం ప్రజాపతిర్నిధిపతిర్నో అగ్నిః। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ం రరాణో యజమానాయ ద్రవిణం దధాతు॥ సమిన్ద్రణో మనసా నేషి గోభిః సగ్ం సూరిభిర్మఘవన్థ్సగ్గ్ స్వస్త్యా। సం బ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి సం దేవానాగ్ం సుమత్యా యజ్ఞియానామ్॥ సం వర్చసా పయసా సం తనూభిరగన్మహి మనసా సగ్ం శివేన। త్వష్టా నో అత్రవ రివః కృణో- [౪౬] త్వను మార్ష్టు తనువో యద్విలిష్టమ్॥ యదద్య త్వా ప్రయతి యజ్ఞే అస్మిన్నగ్నే హోతారమవృణీమహీహ। ఋధగయాడృధగుతాఽశమిష్ఠాః ప్రజానన్ యజ్ఞముప యాహి విద్వాన్॥ స్వగా వో దేవాః సదనమకర్మ య ఆజగ్మ సవనేదం జుషాణాః॥ జక్షివాగ్ంసః పపివాగ్ంసశ్చ విశ్వేఽస్మే ధత్త వసవో వసూని॥ యానాఽవహ ఉశతో దేవ దేవాన్తాన్ [౪౭] ప్రేరయ స్వే అగ్నే సధస్థే। వహమానా భరమాణా హవీగ్ంషి వసుం ఘర్మం దివమా తిష్ఠతాఽను॥ యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ యజ్ఞపతిం గచ్ఛ స్వాం యోనిం గచ్ఛ స్వాహైష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకః సువీరః స్వాహా దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్గ్ స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః॥[౪౮]

కృణోతు తానష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.4.44**॥

ఉరుగ్ం హి రాజా వరుణశ్చకార సూర్యాయ పన్థామన్వేతవా ఉ। అపదే పాదా ప్రతిధాతవేఽకరుతాఽపవక్తా హృదయావిధశ్చిత్॥ శతం తే రాజన్భిషజః సహస్రముర్వీ గమ్భీరా సుమతిష్టే అస్తు। బాధస్వ ద్వేషో నిర్‌ఋతిం పరాచైః కృతం చిదేనః ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్॥ అభిష్ఠితో వరుణస్య పాశోఽగ్నేరనీకమప ఆ వివేశ। అపాం నపాత్ప్రతిరక్షన్నసుర్యం దమేదమే [౪౯] సమిధం యక్ష్యగ్నే। ప్రతి తే జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేథ్సముద్రే తే హృదయమప్స్వన్తః। సం త్వా విశన్త్వోషధీరుతాఽఽపో యజ్ఞస్య త్వా యజ్ఞపతే హవిర్భిః। సూక్తవాకే నమోవాకే విధేమాఽవభృథ ని చఙ్కుణ నిచేరురసి ని చఙ్కుణాఽవ దేవైర్దేవకృతమేనోఽయాడవ మర్త్యైర్మర్త్యకృతమురోరా నో దేవ రిషస్పాహి సుమిత్రా న ఆప ఓషధయః [౫౦] సన్తు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో దేవీరాప ఏష వో గర్భస్తం వః సుప్రీతగ్ం సుభృతమకర్మ దేవేషు నః సుకృతో బ్రూతాత్ప్రతియుతో వరుణస్య పాశః ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశ ఏధోఽస్యేధిషీమహి సమిదసి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహ్యాపో అన్వచారిషగ్ం రసేన

సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆఽగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా[౪౧]

దమేదమ ఓషధయ ఆ షట్చ॥**1.4.45**॥

యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో
యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే
జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవః స్యోనమ్। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీరవన్తం
గోమన్తగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామ కాతయః। న
త్వామిన్ద్రాతి రిచ్యతే॥ ఉక్థఉక్థే సోమ ఇన్ద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం [౪౨]
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాః సమానదక్షా అవసే హవన్తే॥ అగ్నే
రసేన తేజసా జాతవేదో వి రోచసే। రక్షోహాఽమీవచాతనః॥ అపో అన్వచారిషగ్ం
రసేన సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆఽగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా॥
వసుర్వసుపతిర్ హికమస్యగ్నే విభావసుః। స్యామ తే సుమతావపి॥ త్వామగ్నే
వసుపతిం వసూనామభి ప్ర మన్దే [౪౩] అధ్వరేషు రాజన్న్। త్వయా వాజం
వాజయన్తో జయేమాభి ష్యామ పృత్సుతీర్మర్త్యానామ్॥ త్వామగ్నే వాజసాతమం
విప్రా వర్ధన్తి సుష్టుతమ్। స నో రాస్వ సువీర్యమ్॥ అయం నో అగ్నిర్వరివః

కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్న్। అయగ్ం శత్రూఞ్జయతు
జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసాతౌ॥ అగ్నినాఽగ్నిః సమిధ్యతే
కవి-ర్గృహపతి-ర్యువా। హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః॥ త్వగ్గ్ హ్యగ్నే అగ్నినా విప్రో విప్రేణ
సన్థ్సతా। సఖా సఖ్యా సమిధ్యసే॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ వి జ్యోతిషా॥[౪౪]
మఘవానం మన్దే హ్యగ్నే చతుర్దశ॥***1.4.46***॥

వాచః ప్రాణాయ త్వా। ఉపయామ గృహీతోస్యపానాయ త్వా। ఆ వాయో వాయవే
సజోషాభ్యాం త్వా। అయమృతాయుభ్యాం త్వా। యా వామశ్విభ్యాం మాధ్వీభ్యాం
త్వా। ప్రాతర్యుజావశ్విభ్యాం త్వా అయం వేనశ్శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీరతాం
పాహి। తం మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి। యే
దేవాస్త్రింశదాగ్రయణోసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। ఉపయామ గృహీతోసీన్ద్రాయ
త్వోక్థాయువే। మూర్ధానమగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ। మధుశ్చ సగ్ం సర్పోసి।
ఇన్ద్రాగ్నీ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా। ఓమాసో విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। మరుత్వన్తం
త్రీణీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే। మహాన్ద్వ మహేన్ద్రాయ త్వా। కదాచనాదిత్యేభ్యస్త్వా।
కదా చన స్త్రరీర్వివస్వ ఆదిత్యా। ఇన్ద్రగ్ం శుచిరపః। వామం త్రీన్దేవాయ త్వా సవిత్రే।
సుశర్మాసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। బృహస్పతిస్త్వష్ట్రా సోమం పిబ స్వాహా। హరిరసి

సహ సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా। అగ్న ఆయూగ్ ష్యగ్నయే త్వా తేజస్వతే। ఉత్తిష్ఠన్నిన్ద్రాయ త్వౌజస్వతే। తరణిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే। ఆ తిష్ఠాద్వ్యాష్షడిద్రాయ త్వా షోడశినే। ఉదు త్యం చిత్రమ్। అగ్నేనయ దివం గచ్ఛ। ఉరుమాయుష్టే యద్దేవా ముముగ్ధి। అగ్నా విష్ణూ ముముక్తమ్। పరా వై పఙ్త్క్యః। దేవా వై యే దేవాః పఙ్త్క్యా। పరా వై సవాచమ్। దేవాసురాః కార్యమ్। భూమిర్వ్యతృప్యన్। ప్రజాపతిర్వ్యక్షుధ్యన్। భూమిరాదిత్యా వై। అగ్ని హోత్రమాదిత్యో వై। భూమిర్లోకస్సలోకస్సులోకః। విష్ణోరుదుత్తమమ్। అన్నపతే పునస్త్వాऽऽదిత్యాః। యస్త్వా సుష్టుతమ్। త్వమగ్నే సుష్టుతిమ్। యస్త్వా విరోచసే। త్వమగ్నే వి చర్షణే॥

ఆ దదే వాచస్పతయ ఉపయామగృహీతోస్యా వాయో అయం వాం యా వాం ప్రాతర్యుజావయం వేనస్తం ప్రత్నథా యే దేవాస్త్రిగం శదుపయామగృహీతోసి మూర్ధానంమధుశ్చేన్ద్రాగ్నీ ఓమాసో మరుత్వన్తమిన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వాన్మహాన్మహాన్నృవత్కదా వామమదబ్ధేభిర్ హిరణ్యపాణిగం సుశర్మా బృహస్పతిర్ హరిరస్యగ్న ఉత్తిష్టన్తరణిరా ప్యాయస్వేయుష్టే యే జ్యోతిష్మతీం

ప్రయాసాయ చిత్తమా తిష్ఠేన్ద్రమసావి సర్వస్య మహాన్థ్సజోషా ఉదు త్యం ధాతోరుగం హి యస్త్వా షట్చత్వారిగంశత్॥46॥

ఆ దదే యే దేవా మహాన్నుత్తిష్ఠన్థ్సర్వస్య సన్తుదుర్మిత్రాశ్చతుఃపఞ్చా శత్॥54॥

ఆ దదే తవ వి జ్యోతిషా॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా విజయముపయన్తోఽగ్నౌ వామం వసు సం న్యదధతేదము నో భవిష్యతి యది నో జేష్యన్తీతి తదగ్నిర్న్యకామయత తేనాఽపాక్రామత్తద్దేవా విజిత్యాఽవరురుథ్సమానా అన్వాయన్తదస్య సహసాఽఽదిథ్సన్త సోఽరోదీద్యదరోదీత్తద్రుద్రస్య రుద్రత్వం యదశ్ర్వశీయత త- [౧] ద్రజతగ్ం హిరణ్యమభవత్తస్మాద్రజతగ్ం హిరణ్యమదక్షిణ్యమశ్రుజగ్ం హి యో బర్హిషి దదాతి పురాఽస్య సంవథ్సరాద్గృహే రుదన్తి తస్మాద్ బర్హిషి న దేయగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీద్భాగ్యసాన్యథ వ ఇదమితి పునరాధేయం తే కేవలమిత్యబ్రువన్నృధ్నవత్ఖలు స ఇత్యబ్రవీద్యో మద్దేవత్యమగ్నిమా దధాతా ఇతి తం పూషాఽఽధత్త తేన [౨] పూషాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్ పౌష్ణాః పశవ ఉచ్యన్తే తం త్వష్టాఽఽధత్త తేన త్వష్టాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్త్వాష్ట్రాః పశవ ఉచ్యన్తే తం మనురాఽధత్త తేన మనురార్ధ్నోత్తస్మాన్ మానవ్యః ప్రజా ఉచ్యన్తే తం ధాతాఽఽధత్త తేన ధాతాఽఽర్ధ్నోథ్సంవథ్సరో వై ధాతా తస్మాథ్సంవథ్సరం ప్రజాః

పశవోఽను ప్ర జాయన్తే య ఏవం పునరాధేయస్యర్ధిం వేద [3] బుధ్నోత్యేవ యోఽస్యైవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్ భవతి భాగధేయం వా అగ్నిరాహిత ఇచ్ఛమానః ప్రజాం పశూన్ యజమానస్యోప దోద్రావోద్వాస్య పునరా దధీత భాగధేయేనైవైనగ్ం సమర్ధయత్యథో శాన్తిరేవాఽస్యైషా పునర్వస్వోరా దధీతైతద్వై పునరాధేయస్య నక్షత్రం యత్పునర్వసూ స్వాయామేవైనం దేవతాయామాధాయ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి దర్భైరా దధాత్యయాతయామత్వాయ దర్భైరా దధాత్యద్భ్య ఏవైనమోషధీభ్యోఽవరుధ్యాఽఽధత్తే పఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ ఋతుభ్య ఏవైనమవరుధ్యాఽఽధత్తే॥[4]

ఆశీయత తత్తేన వేద దర్భైః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ***॥1.5.1॥***

పరా వా ఏష యజ్ఞం పశూన్ వపతి యోఽగ్నిముద్వాసయతే పఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ధే వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే న వా ఏతస్య బ్రాహ్మణా ఋతాయవః పురాఽన్నమక్షన్ పఙ్క్త్యో యాజ్యానువాక్యా భవన్తి పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తః పురుషో దేవానేవ వీరం నిరవదాయాఽగ్నిం పునరా [5] ధత్తే శతాక్షరా

భవన్తి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి యద్వా
అగ్నిరాహితో నర్ధ్యతే జ్యాయో భాగధేయం నికామయమానో యదాగ్నేయగ్ం
సర్వం భవతి సైవాఽస్యర్ధిస్సం వా ఏతస్య గృహే వాక్సృజ్యతే
యోఽగ్నిముద్వాసయతే స వాచగ్ం సగ్ంసృష్టాం యజమాన ఈశ్వరోఽను
పరాభవితోర్విభక్తయో భవన్తి వాచో విధృత్యై యజమానస్యాఽపరాభావాయ [౬]
విభక్తిం కరోతి బ్రహ్మైవ తదకరుపాగ్ంశు యజతి యథా వామం వసు వివిదానో
గూహతి తాదృగేవ తదగ్నిం ప్రతి స్విష్టకృతం నిరాహ యథా వామం వసు
వివిదానః ప్రకాశం జిగమిషతి తాదృగేవ తద్విభక్తిముక్త్వా ప్రయాజేన
వషట్కరోత్యాయతనాదేవ నైతి యజమానో వై పురోడాశః పశవ ఏతే ఆహుతీ
యదభితః పురోడాశమేతే ఆహుతీ [౭] జుహోతి యజమానమేవోభయతః పశుభిః
పరి గృహ్ణాతి కృతయజుస్సమ్భృతసమ్భార ఇత్యాహుర్న సమ్భృత్యాస్సమ్భారా న
యజుః కర్తవ్యమిత్యథో ఖలు సమ్భృత్యా ఏవ సమ్భారాః కర్తవ్యం యజుర్యజ్ఞస్య
సమృద్ధ్యై పునర్నిష్కృతో రథో దక్షిణా పునరుత్స్యూతం వాసః
పునరుత్సృష్టోఽనడ్వాన్ పునరాధేయస్య సమృద్ధ్యై సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త
జిహ్వా ఇత్యగ్నిహోత్రం జుహోతి యత్రయత్రైవాఽస్య న్యక్తం తతః [౮] ఏవైనమవ

రున్ధే వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే తస్య వరుణ ఏవర్ణయాదాగ్నివారుణమేకాదశకపాలమను నిర్వపేద్యం చైవ హన్తి యశ్చాఽస్యర్ణ్ణయాత్తౌ భాగధేయేన ప్రీణాతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానః॥[౯]

ఆఽపరాభావాయ పురోడాశమేతే ఆహుతీ తతష్షట్త్రిగ్ంశచ్చ ***॥1.5.2॥***

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాఽఽదధే॥ ఆఽయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయన్థ్సువః॥ త్రిగ్ంశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః॥ అస్య ప్రాణాదపానత్యన్తశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్ మహిషస్సువః॥ యత్త్వా [౧౦] క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి॥ యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వసే। ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ స్సప్త జిహ్వాస్సప్త [౧౧] ఋషయస్సప్త ధామ ప్రియాణి। సప్త

హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన॥ పునరూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతః॥ సహ రయ్యా ని వర్తస్వాఽగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి। లేకస్సలేకస్సులేకస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు కేతస్సకేతస్సుకేతస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు వివస్వాగ్ం అదితిర్దేవజూతిస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు॥[౧౨]

*త్వా జిహ్వాస్సప్త సుకేతస్తే నస్త్రయోదశ చ ॥**1.5.3**॥*

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణేత్యాహాఽఽశిషైవైనమా ధత్తే సర్పా వై జీర్యన్తోఽమన్యన్త స ఏతం కసర్ణీరః కాద్రవేయో మన్త్ర మపశ్యత్తతో వై తే జీర్ణాస్తనూరపాఽఘ్నత సర్పరాజ్ఞియా బుుగ్భిర్గార్హపత్యమా దధాతి పునర్నవమేవైనమజరం కృత్వాఽఽధత్తేఽథో పూతమేవ పృథివీమన్నాద్యం నోపానమత్సైతం [౧౩] మన్త్రమపశ్యత్తతో వై తామన్నాద్యముపాఽనమద్యత్సర్పరాజ్ఞియా బుుగ్భిర్గార్హపత్య మాదధాత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠితమా ధత్తే యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవపేత్యాహాఽప హ్నుత ఏవాఽస్మై

తత్పునస్త్వోద్దీపయామసీత్యాహ సమిన్ధ ఏవైనం యత్తే మన్యుపరోప్తస్యేత్యాహ

దేవతాభిరేవై- [౧౪] నగ్ం సం భరతి వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే

యోఽగ్నిముద్వాసయతే బృహస్పతివత్యర్చోప తిష్ఠతే బ్రహ్మ వై దేవానాం

బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవ యజ్ఞగ్ం సం దధాతి విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం

దధాత్విత్యాహ సన్తత్యై విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామిత్యాహ సన్తత్యైవ యజ్ఞం

దేవేభ్యోఽను దిశతి సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాః [౧౫] ఇత్యాహ సప్తసప్త వై

సప్తధాఽగ్నేః ప్రియాస్తనువస్తా ఏవాఽవ రున్ధే పునరూర్జా సహ రయ్యేత్యభితః

పురోడాశమాహుతీ జుహోతి యజమానమేవోర్జా చ రయ్యా చోభయతః పరి

గృహ్ణాత్యాదిత్యా వా అస్మాల్లోకాదముం లోకమాయన్తేఽముష్మిన్లోకే వ్యతృష్యన్త

ఇమం లోకం పునరభ్యవేత్యాఽగ్నిమాధాయైతాన్ హోమానజుహవుస్త ఆర్ధ్నువన్తే

సువర్గం లోకమాయన్ యః పరాచీనం పునరాధేయాదగ్నిమాదధీత స ఏతాన్

హోమాఞ్జుహుయాద్యామేవాఽఽదిత్యా ఋద్ధిమార్ధ్నువన్తామేవర్ధ్నోతి॥[౧౬]

నైతం దేవతాభిరేవ జిహ్వా ఏతాన్వృఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ***॥1.5.4॥***

ఉపప్ర యన్తో అధ్వరం మన్త్రం వోచేమాఽగ్నయే। ఆరే అస్మే చ శృణ్వతే॥ అస్య

ప్రత్నామను ద్యుతగ్ం శుక్రం దుదుహ్రే అహ్రయః। పయస్సహస్రసామృషిమ్॥
అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥
అయమిహ ప్రథమో ధాయి ధాతృభిర్ హోతా యజిష్ఠో అధ్వరేష్వీడ్యః।
యమప్నవానో భృగవో విరురుచుర్వనేషు చిత్రం విభువం విశేవిశే॥ ఉభా
వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా [౧౭] ఉభా రాధసస్సహ మాదయధ్యై। ఉభా
దాతారావిషాగ్ం రయీణాముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్। అయం తే
యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆ రోహాఽథా నో
వర్ధయా రయిమ్। అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ
దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్। దధత్పోషగ్ం రయిం
[౧౮] మయి॥ అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్ వక్షి
యక్షి చ॥ స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహాఽఽ వహ। ఉప యజ్ఞగ్ం
హవిశ్చ నః॥ అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః। శుచీ రోచత ఆహుతః॥
ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే। తవ జ్యోతీగ్ంష్యర్చయః॥ ఆయుర్దా
అగ్నేఽస్యాయుర్మే [౧౯] దేహి వర్చోదా అగ్నేఽసి వర్చో మే దేహి తనూపా అగ్నేఽసి
తనువం మే పాహ్యగ్నే యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణ చిత్రావసో స్వస్తి తే

పారమశీయేన్వానాస్త్వా శతగ్ం హిమా ద్యుమన్తస్సమిధీమహి వయస్వన్తో వయస్కృతం యశస్వన్తో యశస్కృతగ్ం సువీరాసో అదాభ్యమ్। అగ్నే సపత్నదమ్భనం వర్షిష్ఠే అధి నాకే। సం త్వమగ్నే సూర్యస్య వర్చసాఽగథాస్సమృషీణాగ్ స్తుతేన సం ప్రియేణ ధామ్నా। త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసి సం మామాయుషా వర్చసా ప్రజయా సృజ॥[౨౦]

అహువర్ధ్యై పోషగ్ం రయిం మే వర్చసా సప్తదశ ***॥1.5.5॥***

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిడప్రజసో మానవీః। సర్వా భవన్తు నో గృహే॥ అమ్భస్స్థాఽమ్భో వో భక్షీయ మహస్స్థ మహో వో భక్షీయ సహస్స్థ సహో వో భక్షీయోర్జస్స్థోర్జం వో భక్షీయ రేవతీ రమధ్వమస్మిన్లోకేఽస్మిన్ గోష్ఠేఽస్మిన్ క్షయేఽస్మిన్ యోనావిహైవ స్తేతో మాఽప గాత బహ్వీర్మే భూయాస్త [౨౧] సగ్ంహితాఽసి విశ్వరూపీరా మోర్జా విశాఽఽ గౌపత్యేనాఽఽ రాయస్పోషేణ సహస్రపోషం వః పుష్యాసం మయి వో రాయశ్శ్రయన్తామ్॥ ఉప త్వాఽగ్నే దివేదివే దోషావస్తర్ధియా వయమ్। నమో భరన్త ఏమసి॥ రాజన్తమధ్వరాణాం గోపామృతస్య దీదివిమ్। వర్ధమానగ్ం స్వే దమే॥ స నః పితేవ సూనవేఽగ్నే

సూపాయనో భవ। సచస్వా నస్స్వస్తయే॥ అగ్నే [౨౨] త్వం నో అన్తమః। ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః। తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః। సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః। వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః॥ ఊర్జా వః పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్యత రాయస్పోషేణ వః పశ్యామి రాయస్పోషేణ మాపశ్యతేడాస్స్థ మధుకృతస్స్యోనా మాఽఽ విశతేరా మదః। సహస్రపోషం వః పుష్యాసం [౨౩] మయి వో రాయశ్శ్రయన్తామ్॥ తథ్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ సోమానగ్గ్ స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవన్తం య ఔశిజమ్॥ కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర సశ్చసి దాశుషే। ఉపోపేన్ను మఘవన్ భూయ ఇన్ను తే దానం దేవస్య పృచ్యతే॥ పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం సహస్య ధీమహి। ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భఙ్గురావతః॥ అగ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయా గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాశ్శతగ్ం హిమాస్తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమ్॥[౨౪]

భూయాస్త స్వస్తయేఽగ్నే పుష్యాసం ధృషద్వర్ణమేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ***//1.5.6//***

అయజ్ఞో వా ఏష యోఽసామోపప్రయన్తో అధ్వరమిత్యాహ స్తోమమేవాఽస్మై
యునక్త్యుపేత్యాహ ప్రజా వై పశవ ఉపేమం లోకం ప్రజామేవ పశూనిమం
లోకముపైత్యస్య ప్రత్నామను ద్యుతమిత్యాహ సువర్గో వై లోకః ప్రత్నస్సువర్గమేవ
లోకగ్ం సమారోహత్యగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుదిత్యాహ మూర్ధాన- [౨౫] మేవైనగ్ం
సమానానాం కరోత్యథో దేవలోకాదేవ మనుష్యలోకే ప్రతి తిష్ఠత్యయమిహ ప్రథమో
ధాయి ధాతృభిరిత్యాహ ముఖ్యమేవైనం కరోత్యుభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా
ఇత్యాహౌజో బలమేవాఽవ రున్ధేఽయం తే యోనిర్ ఋత్వియ ఇత్యాహ పశవో వై
రయిః పశూనేవాఽవ రున్ధే షడ్భిరుప తిష్ఠతే షడ్వా [౨౬] ఋతవ ఋతుష్వేవ
ప్రతి తిష్ఠతి షడ్భిరుత్తరాభిరుప తిష్ఠతే ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ
మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి యథా వై పురుషోఽశ్వో
గౌర్జీర్యత్యేవమగ్నిరాహితో జీర్యతి సంవథ్సరస్య పరస్తాదాగ్నిపావమానీభిరుప తిష్ఠతే
పునర్నవమేవైనమజరం కరోత్యథో పునాత్యేవోప తిష్ఠతే యోగ ఏవాఽస్యైష ఉప
తిష్ఠతే [౨౭] దమ ఏవాఽస్యైష ఉప తిష్ఠతే యాచ్ఞైఽవాస్యైషోప తిష్ఠతే యథా
పాపీయాఞ్ఛ్రేయస ఆహృత్య నమస్యతి తాదృగేవ తదాయుర్దా అగ్నేఽస్యాయుర్మే

దేహీత్యాహాఽయుర్ద్ధా హ్యేష వర్చోదా అగ్నేఽసి వర్చో మే దేహీత్యాహ వర్చోదా హ్యేష తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహీత్యాహ [౨౦] తనూపా హ్యేషోఽగ్నే యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణేత్యాహ యన్మే ప్రజాయై పశూనామూనం తన్మ ఆ పూరయేతి వాఽపైతదాహ చిత్రావసో స్వస్తి తే పారమశీయేత్యాహ రాత్రిర్వై చిత్రావసురవ్యుష్ట్యై వా ఏతస్యై పురా బ్రాహ్మణా అభైషుర్వ్యుష్టిమేవాఽవ రున్ధ ఇన్ధానాస్త్వా శతగ్ం [౨౧] హిమా ఇత్యాహ శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ వై దేవా అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్ స్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమిధమా దధాతి వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛంబట్కారగ్ం సం త్వమగ్నే సూర్యస్య వర్చసాఽగథా ఇత్యాహైతత్త్వమసీదమహం భూయాసమితి వాఽపైతదాహ త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసీత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే॥[30]

మూర్ధానగ్ం షడ్వా ఏష ఉప తిష్ఠతే పాహీత్యాహ శతమహగ్ం షోడశ ***॥1.5.7॥***

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిత్యాహ యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవస్తానేవాఽవ

రున్ధేఽమ్భస్స్థాఽమ్భో వో భక్షీయేత్యాహాఽమ్భో హ్యేతా మహస్స్థ మహో వో
భక్షీయేత్యాహ మహో హ్యేతాస్సహ స్థ సహో వో భక్షీయేత్యాహ సహో హ్యేతా
ఊర్జస్థోర్జం వో భక్షీయేత్యా- [30] హోర్జో హ్యేతా రేవతీ రమధ్వమిత్యాహ పశవో
వై రేవతీః పశూనేవాఽఽత్మన్ రమయత ఇహైవ స్తేతో మాఽప గాతేత్యాహ ధ్రువా
ఏవైనా అనపగాః కురుత ఇష్టకచిద్వా అన్యోఽగ్నిః పశుచిదన్యస్సగ్ంహితాఽసి
విశ్వరూపీరితి వథ్సమభి మృశత్యుపైవైనం ధత్తే పశుచితమేనం కురుతే ప్ర [32]
వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే య ఆహవనీయముప తిష్ఠతే గార్హపత్యముప
తిష్ఠతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యథో గార్హపత్యాయైవ ని హ్నుతే గాయత్రీభిరుప
తిష్ఠతే తేజో వై గాయత్రీ తేజ ఏవాఽఽత్మన్ ధత్తేఽథో యదేతం తృచమన్వాహ
సన్తత్యై గార్హపత్యం వా అను ద్విపాదో వీరాః ప్ర జాయన్తే య ఏవం విద్వాన్
ద్విపదాభిర్గార్హపత్యముప తిష్ఠత [33] ఆఽస్య వీరో జాయత ఊర్జా వః
పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్యతేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే
తథ్సవితుర్వరేణ్యమిత్యాహ ప్రసూత్యై సోమానగ్గ్ స్వరణమిత్యాహ
సోమపీథమేవాఽవ రున్ధే కృణుహి బ్రహ్మణస్పత ఇత్యాహ బ్రహ్మవర్చసమేవాఽవ
రున్ధే కదా చన స్తరీరసీత్యాహ న స్తరీగ్ం రాత్రిం వసతి [34] య ఏవం

వి॒ద్వాన॒గ్నిము॑ప తి॒ష్ఠతే॒ పరి॑ త్వాఽగ్నే॒ పురం॑ వ॒యమి॑త్యాహ పరి॒ధి మే॒వైతం॒ పరి॑

ద॒ధాత్యస్క॑న్దాయాఽగ్నే॒ గృహ॑పత॒ ఇత్యా॑హ య॒థా య॒జురే॒వైత॒చ్ఛత॒గ్ం హిమా॒

ఇత్యా॑హ శ॒తం త్వా॑ హే॒మన్తా॑ని॒న్ధిషీ॒యేతి॑ వావైతదా॒హ పు॒త్రస్య॒ నామ॑

గృహ్ణాత్యన్నాద॒మే॒వైనం॑ కరోతి॒ తామా॒శిష॒మా శా॑సే॒ తన్త॑వే జ్యోతి॑ష్మతీ॒మితి॑ బ్రూ

యాద్యస్య॑ పు॒త్రోఽజా॑తస్స్యాత్తే॒జస్వ్యే॒వాఽస్య॑ బ్రహ్మవర్చ॒సీ పు॒త్రో జా॑య॒తే

తామా॒శిష॒మా శా॑సేఽము॒ష్మై జ్యోతి॑ష్మతీ॒మితి॑ బ్రూ॒యాద్యస్య॑ పు॒త్రో జా॒తస్స్యాత్తే॒జ

ఏ॒వాఽస్మి॑న్ బ్రహ్మవర్చ॒సం ద॑ధాతి॥[37]

ఊర్జం॑ వో భ॒క్షీయేతి॒ ప్ర గార్హ॑పత్యము॒పతి॑ష్ఠతే వ॒సతి॒ జ్యోతి॑ష్మతీ॒మే॒కాన్న

త్రి॒గ్ం॒శచ్చ॑ ***॥1.5.8॥***

అ॒గ్ని॒ హో॒త్రం జు॑హోతి॒ యదే॒వ కిఞ్చ॒ యజ॑మానస్య॒ స్వం తస్యై॒వ తద్రేత॑స్సిఞ్చతి

ప్ర॒జన॑నే ప్ర॒జన॑న॒గ్ం॒ హి వా అ॒గ్నిరథౌష॑ధీరన్తగతా ద॒హతి॒ తాస్త॒తో భూయ॑సీః ప్ర

జాయ॒న్తే యథ్సా॒యం జు॑హోతి॒ రేత॑ ఏ॒వ తథ్సి॑ఞ్చతి॒ ప్రైవ ప్రా॑త॒స్తనే॑న జనయతి॒

తద్రేత॑స్సి॒క్తం న త్వష్ట్రాఽవి॑కృతం॒ ప్ర జా॑యతే యావ॒చ్ఛో వై రేత॑సస్సి॒క్తస్య॑ [38]

త్వష్టా॑ రూ॒పాణి॑ వి॒కరో॑తి తావ॒చ్ఛో వై తత్ప్ర జా॑యత ఏ॒ష వై దైవ్య॒స్త్వష్టా॒ యో

యజతే బహ్వీభిరుప తిష్ఠతే రేతస ఏవ సిక్తస్య బహుశో రూపాణి వి కరోతి స

ప్రైవ జాయతే శ్వశ్శ్వో భూయాన్భవతి య ఏవం విద్వానగ్నిముప

తిష్ఠతేఽహర్దేవానామాసీద్రాత్రిరసురాణాం తేఽసురా యద్దేవానాం విత్తం

వేద్యమాసీత్తేన సహ [౩౭] రాత్రిం ప్రాఽవిశన్తే దేవా హీనా అమన్యన్త

తేఽపశ్యన్నాగ్నేయీ రాత్రిరాగ్నేయాః పశవ ఇమమేవాగ్నిగ్గ్ స్తవామ స నస్స్తుతః

పశూన్ పునర్దాస్యతీతి తేఽగ్నిమస్తువన్థ్స ఏభ్యస్స్తుతో రాత్రియా అధ్యహరభి

పశూన్నిరార్జత్తే దేవాః పశూన్ విత్త్వా కామాగ్ం అకుర్వత య ఏవం

విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతే పశుమాన్భవ- [౩౮] త్యాదిత్యో వా అస్మాల్లోకాదముం

లోకమైథ్సోఽముం లోకం గత్వా పునరిమం లోకమభ్యధ్యాయథ్స ఇమం

లోకమాగత్య మృత్యోరబిభేన్ మృత్యుసంయుత ఇవ హ్యయం

లోకస్సోఽమన్యతేఽమమేవాఽగ్నిగ్గ్ స్తవాని స మా స్తుతస్సువర్గం లోకం

గమయిష్యతీతి సోఽగ్నిమస్తౌథ్స ఏనగ్గ్ స్తుతస్సువర్గం లోకమగమయద్య [౩౯]

ఏవం విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతే సువర్గమేవ లోకమేతి సర్వమాయురేత్యభి వా

ఏషోఽగ్నీ ఆ రోహతి య ఏనావుప తిష్ఠతే యథా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః

కామయతే తథా కరోతి నక్తముప తిష్ఠతే న ప్రాతస్సగ్ం హి నక్తం వ్రతాని

సృజ్యన్తే సహ శ్రేయాగ్ శ్చ పాపీయాగ్ శ్చాసాతే జ్యోతిర్వా అగ్నిస్తమో రాత్రిర్య [౪౦] న్నక్తముపతిష్ఠతే జ్యోతిషైవ తమస్తరత్యుపస్థేయో౨గ్నీ 3 ర్నోపస్థేయా 3 ఇత్యాహుర్మనుష్యాయేన్వై యో౨హరహరాహృత్యా౨థైనం యాచతి స ఇన్వై తముపార్చ్ఛత్యథ కో దేవానహరహర్యాచిష్యతీతి తస్మాన్నోపస్థేయో౨థో ఖల్వాహురాశిషే వై కం యజమానో యజత ఇత్యేషా ఖలు వా [౪౧] ఆహితాగ్నేరాశీర్యదగ్నిముప తిష్ఠతే తస్మాదుపస్థేయః ప్రజాపతిః పశూనసృజత తే సృష్టా అహోరాత్రే ప్రా౨విశన్తాఞ్ఛన్దోభిరన్వవిన్దద్యచ్ఛన్దోభిరుపతిష్ఠతే స్వమేవ తదన్విచ్ఛతి న తత్ర జామ్యస్తీత్యాహుర్యో౨హరహరుప తిష్ఠత ఇతి యో వా అగ్నిం ప్రత్యఙ్జుప తిష్ఠ తే ప్రత్యేనమోషతి యః పరాఙ్ విష్వఙ్ప్రజయా పశుభిరేతి కవాతిర్యఙ్జివోప తిష్ఠేత నైనం ప్రత్యోషతి న విష్వఙ్ప్రజయా పశుభిరేతి॥[౪౨]

*సిక్తస్య సహ భవతి యో యత్ఖలు వై పశుభిస్త్రయోదశ చ **॥1.5.9॥***

మమ నామ ప్రథమం జాతవేదః పితా మాతా చ దధతుర్యదగ్రే। తత్త్వం బిభృహి పునరా మదైతోస్తవా౨హం నామ బిభరాణ్యగ్నే॥ మమ నామ తవ చ జాతవేదో వాససీ ఇవ వివసానౌ యే చరావః। ఆయుషే త్వం జీవసే వయం యథాయథం వి

పరి దధావహై పునస్తే॥ నమోఽగ్నయేఽప్రతివిద్ధాయ నమోఽనాధృష్టాయ
నమస్సమ్రాజే। అషాఢో [౪౩] అగ్నిర్బృహద్వయా విశ్వజిథ్సహన్త్యశ్శ్రేష్ఠో గన్ధర్వః॥
త్వత్ పితారో అగ్నే దేవాస్త్వామాహుతయస్త్వద్వివాచనాః। సం మామాయుషా సం
గౌపత్యేన సుహితే మా ధాః॥ అయమగ్నిశ్శ్రేష్ఠతమోఽయమ్భగవత్తమోఽయగ్ం
సహస్రసాతమః। అస్మా అస్తు సువీర్యమ్॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం
యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సం దధామి
హవిషా ఘృతేన॥ పయస్వతీరోషధయః [౪౪] పయస్వద్వీరుధాం పయః। అపాం
పయసో యత్ పయస్తేన మామిన్ద్ర సగ్ం సృజ॥ అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి
తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। అగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం హువే దేవాన్
యజ్ఞియానిహ యాన్ హవామహే॥ ఆ యన్తు దేవాస్సుమనస్యమానా వియన్తు
దేవా హవిషో మే అస్య। కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్తు యాని ఘర్మే
కపాలాన్యుపచిన్వన్తి [౪౫] వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి
ముఞ్చతామ్॥ అభిన్నో ఘర్మో జీరదానుర్యత ఆత్తస్తదగన్ పునః। ఇధ్మో వేదిః
పరిధయశ్చ సర్వే యజ్ఞస్యాఽఽయురను సం చరన్తి॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తన్తవో యే
వితత్నిరే య ఇమం యజ్ఞగ్గ్ స్వధయా దదన్తే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి

స్వాహా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు॥[౪౯]

అషాఢ ఓషధయ ఉప చిన్వన్తి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥**1.5.10**॥

వైశ్వానరో న ఊత్యాఽఽ ప్ర యాతు పరా వతః। అగ్నిరుక్థేన వాహసా॥
ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిమ్। అజస్రం ఘర్మమీమహే॥
వైశ్వానరస్య దగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః। ఉభా పితరా
మహయన్ నజాయతాఽగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసా॥ పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః
పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరా వివేశ। వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్స నో
దివా స [౫౦] రిషః పాతు నక్తమ్। జాతో యదగ్నే భువనా వ్యఖ్యః పశుం న గోపా
ఇర్యః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణే విన్ద గాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః॥
త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆ రోదసీ అపృణా జాయమానః। త్వం దేవాగ్ం
అభిశస్తేరముఞ్చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు
ధారయాఽనామి క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్। వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం
వైశ్వానర [౫౧] వాజమగ్నే తవోఽతిభిః॥ వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం
భువనానామభి శ్రీః। ఇతో జాతో విశ్వమిదం వి చష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ॥

అవ తే హేడో వరుణ నమోభిరవ యజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః। క్షయన్నస్మభ్యమసుర

ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని॥ ఉదుత్తమం వరుణ

పాశమస్మదవాఽధమం వి మధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య [౪౯] వ్రతే

తవాఽనాగసో అదితయే స్యామ॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః।

సురభి నో ముఖా కరత్ ప్ర ణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్॥ ఆ దధిక్రాశ్శవసా పఞ్చ

కృష్టీస్సూర్య ఇవ జ్యోతిషాఽపస్తతాన। సహస్రసాశ్శతసా వాజ్యర్వా పృణక్తు

మధ్వా సమిమా వచాగ్ంసి॥ అగ్నిర్మూర్ధా భువః। మరుతో యద్ధ వో

దివస్సుమ్నాయన్తో హవామహే। ఆ తూ న [౫౦] ఉప గన్తన॥ యా వశ్శర్మ

శశమానాయ సన్తి త్రిధాతూని దాశుషే యచ్ఛతాఽధి। అస్మభ్యం తాని మరుతో వి

యన్త రయిం నో ధత్త వృషణస్సువీరమ్॥ అదితిర్న ఉరుష్యత్వదితిశ్శర్మ యచ్ఛతు।

అదితిః పాత్వగ్ంహసః॥ మహీమూషు మాతరగ్ం సువ్రతానామృతస్య పత్నీమవసే

హువేమ। తువిక్షత్రామజరన్తీమురూచీగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్॥

సుత్రామాణం పృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్। దైవీం

నావగ్గ్ స్వరిత్రామనాగసమస్రవన్తీమా రుహేమా స్వస్తయే॥ ఇమాగ్ం సు

నావమారుహగ్ం శతారిత్రాగ్ం శతస్ఫ్యామ్। అచ్ఛిద్రాం పారయిష్ణుమ్॥[౫౧]

దివా స సహస్రిణం వైశ్వానరాదిత్యా తూ నోఽనేహసగ్ం సుశర్మాణమేకాన్న

విగ్ంశతిశ్చ ॥1.5.11॥

దేవాసురాః పరా భూమిర్భూమిరుపప్రయన్తస్సం పశ్యామ్యయజ్ఞస్సం పశ్యామ్యగ్ని

హోత్రం మమ నామ వైశ్వానర ఏకాదశ ॥1.5.11॥

దేవాసురాః క్రుద్ధస్సం పశ్యామి సం పశ్యామి నక్తముప గన్తనైక పఞ్చాశత్ ॥51॥

దేవాసురాః పారయిష్ణుమ్॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ సం త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనం చ।
బృహస్పతిప్రసూతో యజమాన ఇహ మా రిషత్॥ ఆజ్యమసి సత్యమసి
సత్యస్యాఽధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాః
సహోఽసి సహమానమసి సహస్వాఽరాతీః సహస్వాఽరాతీయతః సహస్వ పృతనాః
సహస్వ పృతన్యతః। సహస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాఽఽజ్యస్యాఽఽజ్యమసి సత్యస్య
సత్యమసి సత్యాయు [౧] రసి సత్యశుష్మమసి సత్యేన త్వాఽభి ఘారయామి తస్య
తే భక్షీయ పఞ్చానాం త్వా వాతానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం
త్వర్తూనాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా దిశాం యన్త్రాయ
ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా పఞ్చజనానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి
చరోస్త్వా పఞ్చబిలస్య యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి బ్రహ్మణస్త్వా తేజసే
యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి క్షత్రస్య త్వౌజసే యన్త్రాయ [౨] ధర్త్రాయ
గృహ్ణామి విశే త్వా యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి సువీర్యాయ త్వా గృహ్ణామి

సుప్రజాస్త్వాయ త్వా గృహ్ణామి రాయస్పోషాయ త్వా గృహ్ణామి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా గృహ్ణామి భూరస్మాకగ్ం హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాం త్వా దేవతాభ్యో గృహ్ణామి కామాయ త్వా గృహ్ణామి॥[3]

సత్యాయురోజసే యన్త్రాయ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.1॥***

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసం ధీరశ్చేత్తా వసువిదుగ్రోఽస్యుగ్రోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చేత్తా వసువిదభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు భూయాసమభిభూశ్చేత్తా వసువిద్యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేన హవ్యాయాఽస్మై వోఢవే జాతవేదః। ఇన్ధానాస్త్వా సుప్రజసః సువీరా జ్యోగ్జీవేమ బలిహృతో వయం తే॥ యన్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యా [4] ద్యద్వా స్కన్దాదాజ్యస్యోత విష్ణో। తేన హన్మి సపత్నం దుర్మరాయుమైనం దధామి నిర్ఋత్యా ఉపస్థే॥ భూర్భువః సువరుచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయైధి నిశుష్మో అభిదాసతే। అగ్నే దేవేద్ధ మన్విద్ధ మన్ద్రజిహ్వాఽమర్త్యస్య తే హోతర్మూర్ధన్నా జిఘర్మి రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ మనోఽసి ప్రాజాపత్యం మనసా మా భూతేనాఽఽ విశ

వాగస్యైన్ద్రీ సపత్నక్షయణీ [౫] వాచా మేన్ద్రియేణాఽఽ విశ వసన్తమృతూనాం

ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు గ్రీష్మమృతూనాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు

వర్షా ఋుతూనాం ప్రీణామి తా మా ప్రీతాః ప్రీణన్తు శరదమృతూనాం ప్రీణామి

సా మా ప్రీతా ప్రీణాతు హేమన్తశిశిరావృతూనాం ప్రీణామి తౌ మా ప్రీతౌ

ప్రీణీతామగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్ భూయాసమగ్నేరహం

దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసం [౬] దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసమముం

దభేయమగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా వృత్రహా

భూయాసమిన్ద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో

భూయాసమిన్ద్రస్యాఽహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావీ భూయాసం మహేన్ద్రస్యాఽహం

దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం

దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమ్॥[౭]

రిష్యాత్సపత్నక్షయణ్యన్నాదో భూయాసగం షట్త్రిగంశచ్చ ***॥1.6.2॥***

అగ్నిర్మా దురిష్టాత్పాతు సవితాఽఘశగం సాద్యో మేఽన్తి దూరేఽరాతీయతి

తమేతేన జేషగం సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్ భద్రాన్ దుర్యాగం అభ్యేహి

మామనువ్రతాన్య శీర్‌షాణి మృధ్వమిడ ఏహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యేహి రన్తిరసి రమతిరసి సూనర్యసి జుష్టే జుష్టిం తేఽశీయోపహూత ఉపహవం [౮] తేఽశీయ సా మే సత్యాఽఽశీరస్య యజ్ఞస్య భూయాదరేడతా మనసా తచ్ఛకేయం యజ్ఞో దివగ్ం రోహతు యజ్ఞో దివం గచ్ఛతు యో దేవయానః పన్థాస్తేన యజ్ఞో దేవాగ్ం అప్యేత్వస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉత యజ్ఞాః సచన్తామస్మాసు సన్త్వాశిషః సా నః ప్రియా సుప్రతూర్త్ఠిర్మఘోనీ జుష్టిరసి జుషస్వ నో జుష్టా నో [౯] ఽసి జుష్టిం తే గమేయం మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్॥ బ్రధ్న పిన్వస్వ దదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోప దసత్ప్రజాపతేర్భాగోఽస్యూర్జస్వాన్ పయస్వాన్ ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్యక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా మే క్షేష్ఠా అముత్రాఽముష్మిన్లోకే॥[౧౦]

ఉపహవం జుష్టా నస్త్వా షట్చ ***//1.6.3//***

బర్‌హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం నరాశగ్ం సస్యాఽహం

దేవయజ్యయా పశుమాన్ భూయాసమగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం
దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం
గమేయమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషగ్ం
సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నీషోమయోరహముః
నూజ్జేషమిన్ద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిన్ద్రస్యాఽహ [౧౧]
ముజ్జితిమనూజ్జేషం మహేన్ద్రస్యాఽహ ముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నేః
స్విష్టకృతోఽహముజ్జితిమనూజ్జేషం వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్। అథా
సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః॥ ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ
దేవా అవీవృధన్న్। అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్॥ ఏమా
అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇన్ద్రవన్తో [౧౨] వనామహే ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్॥
రోహితేన త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయతు హరిభ్యాం త్వేన్ద్రో దేవతాం
గమయత్వేతశేన త్వా సూర్యో దేవతాం గమయతు వి తే ముఞ్చామి రశనా వి
రశ్మీన్ వి యోక్త్రా యాని పరిచర్తనాని ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్ర
ణో బ్రూతాద్భాగధాన్ దేవతాసు॥ విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాం గమేయగ్ం సోమస్యాఽహం దేవయజ్యయా [౧౩] సురేతా రేతో ధిషీయ

త్వష్టురహం దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయం దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర భూయాసం వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయ కర్మాఽసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాఽసి సనేయం ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు వాజినమ్॥[౧౪]

ఇన్ద్రస్యాహమిన్ద్రవన్తస్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.4॥***

ఆ ప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేన యజ్ఞం యజ్ఞం ప్రతి దేవయద్భ్యః॥ సూర్యాయా ఊధోఽదిత్యా ఉపస్థ ఉరు ధారా పృథివీ యజ్ఞే అస్మిన్॥ ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్గ్స్త్వా దధామి సహ యజమానేన సదసి సన్మే భూయాః సర్వమసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తాం దక్షిణాయాం [౧౫] దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయన్తాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞః సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయన్తాం విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహా గాయత్రేణ ఛన్దసా

పృథివీమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యభిశస్తిహా

త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః

క్రమోఽస్యరాతీయతో హన్తా జాగతేన ఛన్దసా దివమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం

ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽసి శత్రూయతో హన్తాఽఽనుష్టుభేన ఛన్దసా దిశోఽను వి

క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మః||[౧౬]

దక్షిణాయామన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోరేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ

//1.6.5//

అగన్మ సువః సువరగన్మ సందృశస్తే మా ఛిత్సి యత్తే తపస్తస్మై తే మాఽఽ వృక్షి

సుభూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహి వర్చోధా అసి వర్చో మయి

ధేహీదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్యోఽస్యై దివోఽస్మాదన్తరిక్షాదస్యై

పృథివ్యా అస్మాదన్నాద్యాన్నిర్భజామి నిర్భక్తః స యం ద్విష్మః [౧౭] సం

జ్యోతిషాఽభూవమైన్ద్రీమావృతమన్వావర్తే సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజా

సమహగ్ం రాయస్పోషేణ సం మయా రాయస్పోషః సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి

సమేద్ధా తే అగ్నే దీద్యాసం వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయాన్ భూయాసమగ్న

ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చః సువీర్యమ్। [౧౮] దధత్పోషగ్ం రయిం మయి॥ అగ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయా గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాః శతగ్ం హిమాస్తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీం కస్త్వా యునక్తి స త్వా వి ముఞ్చత్వగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేఽరాధి యజ్ఞో బభూవ స ఆ [౧౯] బభూవ స ప్ర జజ్ఞే స వావృధే। స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్ కరోతు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ గోమాగ్ం అగ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదప్రమృష్యః। ఇడావాగ్ం ఏషో అసుర ప్రజావాన్ దీర్ఘో రయిః పృథుబుధ్నః సభావాన్॥[౨౦]

ద్విషః సువీర్యగ్ం స ఆ పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.6॥***

యథా వై సమృతసోమా ఏవం వా ఏతే సమృతయజ్ఞా యద్దర్శపూర్ణమాసౌ కస్య వాఽహ దేవా యజ్ఞమా గచ్ఛన్తి కస్య వా న బహూనాం యజమానానాం యో వై దేవతాః పూర్వః పరిగృహ్ణాతి స ఏనాః శ్వో భూతే యజత ఏతద్వై

దేవానామాయతనం యదాహవనీయోఽన్తరాఽగ్నీ పశూనాం గార్హపత్యో
మనుష్యాణామన్వాహార్యపచనః పితృణామగ్నిం గృహ్ణాతి స్వ ఏవాయతనే దేవతాః
పరి [౨౧] గృహ్ణాతి తాః శ్వో భూతే యజతేవ్రతేన వై
మేధ్యోఽగ్ని-ర్వ్రతపతి-ర్బ్రాహ్మణో వ్రతభృద్వ్రతముపైష్యన్ బ్రూయాదగ్నే వ్రతపతే
వ్రతం చరిష్యామీత్యగ్నిర్వై దేవానాం వ్రతపతిస్తస్మా ఏవ ప్రతిప్రోచ్య వ్రతమా లభతే
బర్హిషా పూర్ణమాసే వ్రతముపైతి
వథ్సైరమావాస్యాయామేతద్ధ్యేతయోరాయతనముపస్తీర్యః
పూర్వేశ్చాఽగ్నిరపరశ్చేత్యాహుర్మనుష్యా [౨౨] ఇన్న్వా ఉపస్తీర్ణమిచ్ఛన్తి కిము దేవా
యేషాం నవావసానముపాఽస్మిన్ఛ్వో యక్ష్యమాణే దేవతా వసన్తి య ఏవం
విద్వానగ్నిముపస్తృణాతి యజమానేన గ్రామ్యాశ్చ పశవోఽవరుధ్యా
ఆరణ్యాశ్చేత్యాహుర్యద్గ్రామ్యానుపవసతి తేన గ్రామ్యానవ రున్ధే
యదారణ్యస్యాఽశ్నాతి తేనాఽఽరణ్యాన్ యదనాశ్వానుపవసేత్పితృదేవత్యః
స్యాదారణ్యస్యాఽశ్నాతీన్ద్రియం [౨౩] వా ఆరణ్యమిన్ద్రియమేవాఽఽత్మన్ ధత్తే
యదనాశ్వానుపవసేత్ క్షోధుకః స్యాద్యదశ్నీయాద్రుద్రోఽస్య పశూనభి
మన్యేతాఽపోఽశ్నాతి తన్నేవాఽశితం నేవాఽనశితం న క్షోధుకో భవతి నాఽస్య

రుద్రః పశూనభి మన్యతే వజ్రో వై యజ్ఞః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య భ్రాతృవ్యో యదనాఽశ్వానుపవసతి వజ్రేణైవ సాక్షాత్ క్షుధం భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి॥[౨౪]

పరి మనుష్యా ఇన్ద్రియగ్ం సాక్షాత్త్రీణి చ ***॥1.6.7॥***

యో వై శ్రద్ధామనారభ్య యజ్ఞేన యజతే నాఽస్యేష్టాయ శ్రద్ద ధతేఽపః ప్ర ణయతి శ్రద్ధా వా ఆపః శ్రద్ధామేవాఽఽరభ్య యజ్ఞేన యజత ఉభయేఽస్య దేవమనుష్యా ఇష్టాయ శ్రద్దధతే తదాహురతి వా ఏతా వర్త్రన్నేదన్త్యతి వాచం మనో వావైతా నాతి నేదన్తీతి మనసా ప్ర ణయతీయం వై మనో [౨౫] ఽనయైవైనాః ప్ర ణయత్యస్కన్నహవిర్భవతి య ఏవం వేద యజ్ఞాయుధాని సమ్భరతి యజ్ఞో వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవ తథ్సమ్భరతి యదేకమేకగ్ం సమ్భరేత్పితృదేవత్యాని స్యుర్యథ్సహ సర్వాణి మానుషాణి ద్వేద్వే సమ్భరతి యాజ్యానువాక్యయోరేవ రూపం కరోత్యథో మిథునమేవ యో వై దశ యజ్ఞాయుధాని వేద ముఖతోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే స్ఫ్య [౨౬] శ్చ కపాలాని చాఽగ్నిహోత్రహవణీ చ శూర్పం చ కృష్ణాజినం చ శమ్యా చోలూఖలం చ ముసలం చ దృషచ్చోపలా చైతాని వై దశ యజ్ఞాయుధాని య ఏవం వేద ముఖతోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే యో వై దేవేభ్యః

ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జుషన్తేఽస్య దేవా హవ్యగ్ం హవిర్నిరుప్యమాణమభి మన్త్రయేతాఽగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం హువ ఇతి [౨౭] దేవేభ్య ఏవ ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జుషన్తేఽస్య దేవా హవ్యమేష వై యజ్ఞస్య గ్రహో గృహీత్వైవ యజ్ఞేన యజతే తదుదిత్వా వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యా అథో మనసా వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమతనుత మనసైవ తద్యజ్ఞం తనుతే రక్షసామనన్వవచారాయ యో వై యజ్ఞం యోగ ఆగతే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్త్విత్యాహ ప్రజాపతిర్వై కః ప్రజాపతినైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు॥[౨౮]

వై మనస్స్పృశ్య ఇతి యునక్త్వేకాదశ చ ***॥1.6.8॥***

ప్రజాపతిర్యజ్ఞానసృజతాఽగ్నిహోత్రం చాఽగ్నిష్టోమం చ పౌర్ణమాసీం చోక్థ్యం చాఽమావాస్యాం చాఽతిరాత్రం చ తానుదమిమీత యావదగ్నిహోత్రమాసీత్తావానగ్నిష్టోమో యావతీ పౌర్ణమాసీ తావానుక్థ్యో యావత్యమావాస్యా తావానతిరాత్రో య ఏవం విద్వానగ్నిహోత్రం జుహోతి యావదగ్నిష్టోమేనోపాప్నోతి తావదుపాఽఽప్నోతి య ఏవం విద్వాన్ పౌర్ణమాసీం

యజతే యావదుక్థ్యేనోపాప్నోతి [౨౯] తావదుపాఽఽప్నోతి య ఏవం విద్వానమావాస్యాం యజతే యావదతిరాత్రేణోపాప్నోతి తావదుపాఽఽప్నోతి పరమేష్ఠినో వా ఏష యజ్ఞోఽగ్ర ఆసీత్తేన స పరమాం కాష్ఠామ గచ్ఛత్తేన ప్రజాపతిం నిరవాసాయ యత్తేన ప్రజాపతిః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనేన్ద్రం నిరవాసాయయత్తేనేన్ద్రః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనాఽగ్నీషోమౌ నిరవాసాయయత్తేనాఽగ్నీషోమౌ పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛతాం య [౩౦] ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి యో వై ప్రజాతేన యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరో ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోస్తాని సం పాద్యానీత్యాహుర్వథ్సం చోపావసృజత్యుఖాం చాధి శ్రయత్యవ చ హన్తి దృషదౌ చ సమాహన్త్యధి చ వపతే కపాలాని చోప దధాతి పురోడాశం చా [౩౧] ఽధిశ్రయత్యాజ్యం చ స్తమ్బయజుశ్చ హరత్యభి చ గృహ్ణాతి వేదిం చ పరి గృహ్ణాతి పత్నీం చ సం నహ్యతి ప్రోక్షణీశ్చాఽఽసాదయత్యాజ్యం చైతాని వై ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోః తాని య ఏవగ్ం సం పాద్య యజతే ప్రజాతేనైవ యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయాపశుభిర్మిథునై-ర్జాయతే||[౩౨]

ఉక్థ్యేనోపాప్నోత్యగచ్ఛతాం యః పురోడాశం చ చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥1.6.9॥

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ ధ్రువానేవైనాన్ కురుత ఉగ్రోఽస్యుగ్రోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహాఽప్రతివాదిన ఏవైనాన్ కురుతేఽభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ య ఏవైనం ప్రత్యుత్పిపీతే తముపాఽస్యతే యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేనేత్యాహైష వా అగ్నేర్యోగస్తేనై- [33] వైనం యునక్తి యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాఽసురాన్ పరా భావయన్ యన్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యాదిత్యాహ యజ్ఞస్యైవ తథ్సమృద్ధేన యజమానః సువర్గం లోకమేతి యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేన భ్రాతృవ్యాన్ పరా భావయత్యగ్నిహోత్రమేతాభిర్వ్యాహృతీభిరుప సాదయేద్యజ్ఞముఖం వా అగ్నిహోత్రం బ్రహ్మైతా వ్యాహృతయో యజ్ఞముఖ ఏవ బ్రహ్మ [34] కురుతే సంవథ్సరే పర్యాగత ఏతాభిరేవోప సాదయేద్బ్రహ్మణైవోభయతః సంవథ్సరం పరి గృహ్ణాతి దర్శపూర్ణమాసౌ చాతుర్మాస్యాన్ యాలభమాన ఏతాభిర్వ్యాహృతీభిర్ హవీగ్ష్యా సాదయేద్యజ్ఞముఖం వై దర్శపూర్ణమాసౌ చాతుర్మాస్యాని బ్రహ్మైతా

వ్యాహృతయో యజ్ఞముఖ ఏవ బ్రహ్మ కురుతే సంవత్సరే పర్యాగత
ఏతాభిరేవాఽఽ సాదయేద్బ్రహ్మణైవోభయతః సంవత్సరం పరి గృహ్ణాతి యద్వై
యజ్ఞస్య సామ్నా క్రియతే రాష్ట్రం [३४] యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛతి యదృచా విశం
యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛత్యథ బ్రాహ్మణోఽనాశీర్కేణ యజ్ఞేన యజతే
సామిధేనీరనువక్ష్యన్నేతా వ్యాహృతీః పురస్తాద్దధ్యాద్బ్రహ్మైవ ప్రతిపదం కురుతే
తథా బ్రాహ్మణః సాశీర్కేణ యజ్ఞేన యజతే యం కామయేత యజమానం
భ్రాతృవ్యమఽస్య యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛేదితి తస్యైతా వ్యాహృతీః
పురోఽనువాక్యాయాం దధ్యాద్భ్రాతృవ్యదేవత్యా వై పురోఽనువాక్యా
భ్రాతృవ్యమేవాస్య యజ్ఞస్యా [३६] ఽఽశీర్గచ్ఛతి యాన్ కామయేత
యజమానాన్థ్సమావత్యేనాన్ యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛేదితి తేషామేతా వ్యాహృతీః
పురోఽనువాక్యాయా అర్ధర్చ ఏకాం దధ్యాద్యాజ్యాయై పురస్తాదేకాం యాజ్యాయా
అర్ధర్చ ఏకాం తథైనాన్థ్సమావతీ యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛతి యథా వై పర్జన్యః
సువృష్టం వర్షత్యేవం యజ్ఞో యజమానాయ వర్షతి స్థలయోదకం పరి
గృహ్ణన్త్యాశిషా యజ్ఞం యజమానః పరి గృహ్ణాతి మనోఽసి ప్రాజాపత్యం [३८]
మనసా మా భూతేనా విశేత్యాహ మనో వై ప్రాజాపత్యం ప్రాజాపత్యో యజ్ఞో మన

ఏవ యజ్ఞమాత్మన్ధత్తే వాగస్యైన్ద్రీ సపత్నక్షయణీ వాచా మేన్ద్రియేణాఽఽ
విశేత్యాహైన్ద్రీ వై వాగ్వాచమేవైన్ద్రీమాత్మన్ ధత్తే॥[౩౮]

*తేనైవ బ్రహ్మ రాష్ట్రమేవాస్యయజ్ఞస్య ప్రాజాపత్యగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ **॥1.6.10॥***

యో వై సప్తదశం ప్రజాపతిం యజ్ఞమన్వాయత్తం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న
యజ్ఞాద్భ్రగ్ంశత ఆ శ్రావయేతి చతురక్షరమస్తు శ్రౌషడితి చతురక్షరం యజేతి
ద్వ్యక్షరం యే యజామహ ఇతి పఞ్చాక్షరం ద్వ్యక్షరో వషట్కార ఏష వై సప్తదశః
ప్రజాపతిర్యజ్ఞమన్వాయత్తో య ఏవం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న
యజ్ఞాద్భ్రగ్ంశతే యో వై యజ్ఞస్య ప్రాయణం ప్రతిష్ఠా [౩౯] ముదయనం వేద
ప్రతిష్ఠితేనాఽరిష్టేన యజ్ఞేన సగ్గ్ స్థం గచ్ఛత్యా శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే
యజామహే వషట్కార ఏతద్వై యజ్ఞస్య ప్రాయణమేషా ప్రతిష్ఠైతదుదయనం
య ఏవం వేద ప్రతిష్ఠితేనాఽరిష్టేన యజ్ఞేన సగ్గ్ స్థం గచ్ఛతి యో వై
సూనృతాయై దోహం వేద దుహ ఏవైనాం యజ్ఞో వై సూనృతా
ఽఽశ్రావయేత్యైవైనామహ్వాదస్తు [౪౦] శ్రౌషడిత్యుపావాస్రాగ్యజేత్యుదనైషీద్యే
యజామహ ఇత్యుపాఽసదద్వషట్కారేణ దోగ్ధ్యేష వై సూనృతాయై దోహో య

ఏవం వేద దుహ ఏపైనాం దేవా వై సత్రమాసత తేషాం దిశోఽదస్యన్త ఏతామార్ద్రాం పఙ్క్తిమపశ్యన్నా శ్రావయేతి పురోవాతమజనయన్నస్తు శ్రౌషడిత్యభ్రగ్ం సమప్లావయన్ యజేతి విద్యుత [౪౧] మజనయన్ యే యజామహ ఇతి ప్రాఽవర్షయన్నభ్యస్తనయన్ వషట్కారేణ తతో వై తేభ్యో దిశః ప్రాఽప్యాయన్త య ఏవం వేద ప్రాఽస్మై దిశః ప్యాయన్తే ప్రజాపతిం త్వో వేద ప్రజాపతిస్త్వం వేద యం ప్రజాపతిర్వేద స పుణ్యో భవత్యేష వై ఛన్దస్యః ప్రజాపతిరా శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కారో య ఏవం వేద పుణ్యో భవతి వసన్త [౪౨] మృతూనాం ప్రీణామీత్యాహర్తవో వై ప్రయాజా ఋతూనేవ ప్రీణాతి తేఽస్మై ప్రీతా యథాపూర్వం కల్పన్తే కల్పన్తేఽస్మా ఋతవో య ఏవం వేదాఽగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్ భూయాసమిత్యాహాఽగ్నీషోమాభ్యాం వై యజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్తాభ్యామేవ చక్షురాత్మన్ధత్తేఽగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసమిత్యాహాఽగ్నిర్వై దేవానామన్నాదః తేనైవా [౪౩] ఽన్నాద్యమాత్మన్ ధత్తే దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసమముం దభేయమిత్యాహైతయా వై దబ్ధ్యా దేవా అసురానదభ్నువన్తయైవ భ్రాతృవ్యం దభ్నోత్యగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా వృత్రహా భూయాసమిత్యాహాఽగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తాభ్యామేవ

భ్రాతృవ్యగ్గ్ స్తృణుత ఇన్ద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో భూయాసమిత్యాహేన్ద్రియావ్యేవాఽన్నాదో భవతీన్ద్రస్యా [౪౪] ఽహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావీ భూయాసమిత్యాహేన్ద్రియావ్యేవ భవతి మహేన్ద్రస్యాఽహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమిత్యాహ జేమానమేవ మహిమానం గచ్ఛత్యగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహాఽఽయురేవాఽఽత్మన్ధత్తే ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి॥[౪౫]

ప్రతిష్ఠామహ్వాదస్త విద్యుతం వసన్తం ఏనైవేన్ద్రస్యాష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.11॥***

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ ఇన్ద్రం నరో నేమధితా హవన్తే యత్పార్యా యునజతే ధియస్తాః। శూరో నృషాతా శవసశ్చకాన ఆ గోమతి వ్రజే భజా త్వం నః॥ ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తే జనేషు పఞ్చసు। ఇన్ద్ర తాని త ఆ వృణే॥ అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను [౪౬] క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే॥ ఆ యస్మిన్థ్సప్త వాసవాస్తిష్ఠన్తి స్వారుహో యథా। ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిః॥ ఆమాసు పక్వమైరయ ఆ సూర్యగ్ం రోహయో దివి। ఘర్మం న

సామన్తపతాసువృక్తిభిర్జుష్టం గిర్వణసే గిరః॥ ఇన్ద్రమిద్గాథినో
బృహదిన్ద్రమర్కేభిరర్కిణః। ఇన్ద్రం వాణీరనూషత॥ గాయన్తి త్వా గాయత్రిణో [౪౭]
ఽర్చన్త్యర్కమర్కిణః। బ్రహ్మాణస్త్వా శతక్రతవుద్వగ్ంశమివ యేమిరే॥
అగ్ంహోముచే ప్ర భరేమా మనీషామోషిష్ఠదావ్న్నే సుమతిం గృణానాః। ఇదమిన్ద్ర
ప్రతి హవ్యం గృభాయ సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామాః॥ వివేష యన్మా ధిషణా
జజాన స్తవై పురా పార్యాదిన్ద్రమహ్నః। అగ్ంహసో యత్ర పీపరద్యథా నో నావేవ
యాన్తముభయే హవన్తే॥ ప్ర సంరాజం ప్రథమమధ్వరాణా [౪౮] మగ్ంహోముచం
వృషభం యజ్ఞియానామ్। అపాం నపాతమశ్వినా హయన్తమస్మిన్నర ఇన్ద్రియం
ధత్తమోజః॥ వి న ఇన్ద్ర మృధో జహి నీచా యచ్ఛ పృతన్యతః। అధస్పదం తమీం
కృధి యో అస్మాగ్ం అభిదాసతి॥ ఇన్ద్ర క్షత్రమభి వామమోజోఽజాయథా వృషభ
చర్షణీనామ్। అపాఽనుదో జనమమిత్రయన్తమురుం దేవేభ్యో అకృణోరు లోకమ్॥
మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః పరావత [౪౯] ఆ జగామా పరస్యాః। సృకగ్ం
సగ్ంశాయ పవిమిన్ద్ర తిగ్మం వి శత్రూన్తాఢి వి మృధో నుదస్వ॥ వి శత్రూన్ వి
మృధో నుద వి వృత్రస్య హనూ రుజ। వి మన్యుమిన్ద్ర
భామితోఽమిత్రస్యాఽభిదాసతః॥ త్రాతారమిన్ద్రమవితారమిన్ద్రగ్ం హవేహవే

సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్। హువే ను శక్రం పురుహూతమిన్ద్రగ్గ్ స్వస్తి నో మఘవా ధాత్విన్ద్రః॥ మా తే అస్యాగ్ం [౩౦] సహసావన్ పరిష్టావఘాయ భూమ హరివః పరాదై। త్రాయస్వ నోఽవృకేభిర్వరూథైస్తవ ప్రియాసః సూరిషు స్యామ॥ అనవస్తే రథమశ్వాయ తక్షన్త్వష్టా వజ్రం పురుహూత ద్యుమన్తమ్। బ్రహ్మాణ ఇన్ద్రం మహయన్తో అర్కైరవర్ధయన్నహయే హన్తవా ఉ॥ వృష్ణే యత్తే వృషణో అర్కమర్చానిన్ద్ర గ్రావాణో అదితిః సజోషాః। అనశ్వాసో యే పవయోఽరథా ఇన్ద్రేషితా అభ్యవర్తన్త దస్యూన్॥[౩౧]

వృత్రహత్యేఽను గాయత్రిణోఽధ్వరాణాం పరావతోస్యామష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥

1.6.12॥

సంత్వా సిఞ్చామి ధ్రువోఽస్యగ్నిర్మా బర్హిషోఽహమాప్యాయతామగన్మ యథా వై యోవైశ్రద్ధాం ప్రజాపతిర్యజ్ఞాన్ ధ్రువోసీత్యాహ యో వై సప్తదశమిన్ద్రం వో ద్వాదశ॥

1.6.12॥

*సంత్వా బర్హిషోఽహం యథా వా ఏవం విద్వాఞ్ప్రషట్థ్ససావన్నేకపఞ్చాశత్ ॥**51**॥*

సం త్వా సిఞ్చామి దస్యూన్ ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ పాకయజ్ఞం వా అన్వాహితాగ్నేః పశవ ఉప తిష్ఠన్త ఇడా ఖలు వై పాకయజ్ఞః సైషాఽన్తరా ప్రయాజానూయాజాన్ యజమానస్య లోకేఽవహితా తామాహ్రియమాణామభి మన్త్రయేత సురూపవర్షవర్ణ ఏహీతి పశవో వా ఇడా పశూనేవోప హ్వయతే యజ్ఞం వై దేవా అదుహ్రన్ యజ్ఞోఽసురాగ్ం అదుహత్తేఽసురా యజ్ఞదుగ్ధాః పరాఽభవన్ యో వై యజ్ఞస్య దోహం విద్వాన్ [౧] యజతేఽప్యన్యం యజమానం దుహే సా మే సత్యాఽఽశీరస్య యజ్ఞస్య భూయాదిత్యాహైష వై యజ్ఞస్య దోహస్తేనైవైనం దుహే ప్రత్తా వై గౌర్దుహే ప్రత్తేడా యజమానాయ దుహ ఏతే వా ఇడాయై స్తనా ఇడోపహూతేతి వాయుర్వత్సో యర్హి హోతేడాముపహ్వయేత తర్హి యజమానో హోతారమీక్షమాణో వాయుం మనసా ధ్యాయేన్ [౨] మాత్రే వత్సముపావసృజతి సర్వేణ వై యజ్ఞేన దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ పాకయజ్ఞేన మనురశ్రామ్యథ్సేడా మనుముపావర్తత తాన్దేవాసురా వ్యహ్వయన్త ప్రతీచీం దేవాః పరాచీమసురాః సా దేవానుపావర్తత

పశవో వై తద్దేవానవృణత పశవోఽసురానజహుర్యం కామయేతాఽపశుః స్యాదితి

పరాచీం తస్యేడాముప హ్వయేతాఽపశురేవ భవతి యం [3] కామయేత

పశుమాన్థ్స్యాదితి ప్రతీచీం తస్యేడాముప హ్వయేత పశుమానేవ భవతి

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా ఇడాముప హ్వయేత య

ఇడాముపహూయాఽఽత్మానమిడాయాముపహ్వయేతేతి సా నః ప్రియా

సుప్రతూర్తిర్మఘోనీత్యాహేడామేవోపహూయాఽఽత్మానమిడాయాముప హ్వయతే

వ్యస్తమివ వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదిడా సామి ప్రాశ్నన్తి [4] సామి మార్జయన్త ఏతత్

ప్రతి వా అసురాణాం యజ్ఞో వ్యచ్ఛిద్యత బ్రహ్మణా దేవాః

సమదధుర్బృహస్పతిస్తనుతామిమం న ఇత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం

బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవ యజ్ఞగ్ం సం దధాతి విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం

దధాత్విత్యాహ సంతత్యై విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామిత్యాహ సంతత్యైవ

యజ్ఞం దేవేభ్యోఽను దిశతి యాం వై [5] యజ్ఞే దక్షిణాం దదాతి తామస్య

పశవోఽను సం క్రామన్తి స ఏష ఈజానోఽపశుర్భావుకో యజమానేన ఖలు వై

తత్కార్యమిత్యాహుర్యథా దేవత్రా దత్తం కుర్వీతాఽఽత్మన్ పశూన్రమయేతేతి బ్రధ్న

పిన్వస్వేత్యాహ యజ్ఞో వై బ్రధ్నో యజ్ఞమేవ తన్ మహయత్యథో దేవత్రైవ దత్తం

కురుత ఆత్మన్ పశూన్రమయతే దదతో మే మా క్షాయీత్యాహాఽక్షితిమేవోపైతి కుర్వతో మే మోప దసదిత్యాహ భూమానమేవోపైతి॥[౬]

విద్వాన్ ధ్యాయేద్భవతి యం ప్రాశ్ఞన్తి యాంవై స ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ॥1.7.1॥

సగ్గ్ శ్రువా హ సౌవర్చనసస్తుమిఞ్జమౌపోదితిమువాచ యత్సత్రిణాగ్ం హోతాఽభూః కామిడాముపాఽహ్వథా ఇతి తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రాణేన దేవాన్ దాధార వ్యానేన మనుష్యానపానేన పితౄనితి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ3 ఇతి ఛినత్తీతి హోవాచ శరీరం వా అస్యై తదుపాఽహ్వథా ఇతి హోవాచ గౌర్వా [౭] అస్యై శరీరం గాం వావ తౌ తత్ పర్యవదతాం యా యజ్ఞే దీయతే సా ప్రాణేన దేవాన్ దాధార యయా మనుష్యా జీవన్తి సా వ్యానేన మనుష్యాన్ యాం పితృభ్యో ఘ్నన్తి సాఽపానేన పితౄన్ య ఏవం వేద పశుమాన్ భవత్యథ వై తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యాభవతీత్యన్నం వా అస్యై తదు [౮] పాఽహ్వథా ఇతి హోవాచౌషధయో వా అస్యా అన్నమోషధయో వై ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యా భవన్తి య ఏవం వేదాఽన్నాదో భవత్యథ వై తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రజాః పరాభవన్తీరనుగృహ్ణాతి ప్రత్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతీతి ప్రతిష్ఠాం వా

అస్యై తదుపాఽహ్వాథా ఇతి హోవాచేయం వా అస్యై ప్రతిష్ఠే [౯] యం వై ప్రజాః
పరాభవన్తీరను గృహ్ణాతి ప్రత్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతి య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠత్యథ
వై తాముపాఽహ్వా ఇతి హోవాచ యస్యై నిక్రమణే ఘృతం ప్రజాః సంజీవన్తీః
పిబన్తీతి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ 3 ఇతి న ఛినత్తీతి హోవాచ ప్ర తు జనయతీత్యేష
వా ఇడాముపాఽహ్వాథా ఇతి హోవాచ వృష్టిర్వా ఇడా వృష్ట్యై వై నిక్రమణే ఘృతం
ప్రజాః సంజీవన్తీః పిబన్తి య ఏవం వేద ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి॥[౧౦]

*గౌర్వా అస్యై తత్ ప్రతిష్ఠాఽహ్వాథా ఇతి విగ్ంశతిశ్చ॥***1.7.2**॥

పరోఽక్షం వా అన్యే దేవా ఇజ్యన్తే ప్రత్యక్షమన్యే యద్యజతే య ఏవ దేవాః
పరోఽక్షమిజ్యన్తే తానేవ తద్యజతి యదన్వాహార్యమాహరత్యేతే వై దేవాః ప్రత్యక్షం
యద్బ్రాహ్మణాస్తానేవ తేన ప్రీణాత్యథో దక్షిణైవాఽస్యైషాఽథో యజ్ఞస్యైవ
ఛిద్రమపి దధాతి యద్వై యజ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం తదన్వాహార్యేణా [౧౧]
ఽన్వాహరతి తదన్వాహార్యస్యాఽన్వాహార్యత్వం దేవదూతా వా ఏతే యదృత్విజో
యదన్వాహార్యమాహరతి దేవదూతానేవ ప్రీణాతి ప్రజాపతిర్ దేవేభ్యో
యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రిరిచానోఽమన్యత స

ఏతమన్వాహార్యమభక్తమపశ్యత్తమాత్మన్నధత్త స వా ఏష ప్రాజాపత్యో యదన్వాహార్యో యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే సాక్షాదేవ ప్రజాపతిమృధ్నోత్యపరిమితో నిరుప్యోఽపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాపతే [౧౨] రాప్త్యై దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం ప్రాజాపత్యమన్వాహార్యమపశ్యన్తమన్వాహరన్త తతో దేవా అభవన్ పరాఽసురా యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి యజ్ఞేన వా ఇష్టీ పక్వేన పూర్తీ యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే స త్వేవేష్టాపూర్తీ ప్రజాపతేర్భాగోఽసీ [౧౩] త్యాహ ప్రజాపతిమేవ భాగధేయేన సమర్ధయత్యూర్జస్వాన్ పయస్వానిత్యాహోర్జమేవాస్మిన్ పయో దధాతి ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహీత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తేఽక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా మే క్షేష్ఠా అముత్రాఽముష్మిన్లోక ఇత్యాహ క్షీయతే వా అముష్మిన్లోకేఽన్నమితః ప్రదానగ్గ్ హ్యముష్మిన్లోకే ప్రజా ఉపజీవన్తి యదేవమభిమృశత్యక్షితిమేవైనద్గమయతి నాఽస్యాఽముష్మిన్లోకేఽన్నం క్షీయతే॥[౧౪]

*అన్వాహార్యేణ ప్రజాపతే-రసి హ్యముష్మిన్లోకే పఞ్చదశ చ॥**1.7.3**॥*

బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసమిత్యాహ బర్హిషా వై
ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తేనైవ ప్రజాః సృజతే నరాశగ్ంసస్యాఽహం
దేవయజ్యయా పశుమాన్ భూయాసమిత్యాహ నరాశగ్ంసేన వై ప్రజాపతిః
పశూనసృజత తేనైవ పశూన్థ్సృజతేఽగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం
దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం
గమేయమిత్యాహాఽఽయురేవాత్మన్ ధత్తే ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి
దర్శపూర్ణమాసయో [౧౫] ర్వై దేవా ఉజ్జితి మనూదజయన్
దర్శపూర్ణమాసాభ్యామసురానపాఽనుదన్తాఽగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిత్యాహ
దర్శపూర్ణమాసయోరేవ దేవతానాం యజమాన ఉజ్జితిమనూజ్జయతి
దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం భ్రాతృవ్యానప నుదతే వాజవతీభ్యాం వ్యూహత్యన్నం వై
వాజోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై యో వై యజ్ఞస్య ద్వౌ దోహౌ
విద్వాన్ యజత ఉభయత [౧౬] ఏవ యజ్ఞం దుహే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చైష వా
అన్యో యజ్ఞస్య దోహ ఇడాయామన్యో యర్హి హోతా యజమానస్య నామ
గృహ్ణీయాత్తర్హి బ్రూయాదేమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇతి సగ్ంస్తుతా ఏవ
దేవతా దుహేఽథో ఉభయత ఏవ యజ్ఞం దుహే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ రోహితేన

త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయత్విత్యాహైతే వై దేవాశ్వా [౧౭] యజమానః ప్రస్తరో

యదేతైః ప్రస్తరం ప్రహరతి దేవాశ్వైరేవ యజమానగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి

వి తే ముఞ్చామి రశనా వి రశ్మీనిత్యాహైష వా అగ్నేర్విమోకస్తేనైవైనం వి ముఞ్చతి

విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహ యజ్ఞో

వై విష్ణుర్యజ్ఞ ఏవాఽన్తతః ప్రతి తిష్ఠతి సోమస్యాఽహం దేవయజ్యయా సురేతా

[౧౮] రేతో ధిషీయేత్యాహ సోమో వై రేతోధాస్తేనైవ రేత ఆత్మన్ధత్తే త్వష్టురహం

దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయమిత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం

మిథునానాగ్ం రూపకృత్తేనైవ పశూనాగ్ం రూపమాత్మన్ధత్తే దేవానాం

పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర

భూయాసమిత్యాహైతస్మాద్వై మిథునాత్ ప్రజాపతిర్మిథునేన [౧౯] ప్రాఽజాయత

తస్మాదేవ యజమానో మిథునేన ప్ర జాయతే వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయేత్యాహ

వేదేన వై దేవా అసురాణాం విత్తం వేద్యమవిన్దన్త తద్వేదస్య వేదత్వం

యద్యద్భ్రాతృవ్యస్యాఽభిధ్యాయేత్తస్య నామ గృహ్ణీయాత్తదేవాఽస్య సర్వం వృఙ్క్తే

ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు

వాజినమిత్యాహ ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే య

ఏవం వేద॥[౨౦]

దర్శపూర్ణమాసయోరుభయతో దేవాశ్వాస్సరేతాః
ప్రజాపతిర్మిథునేనాఽఽప్నోత్యష్టౌ చ॥1.7.4॥

ధ్రువాం వై రిచ్యమానాం యజ్ఞోఽను రిచ్యతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా ధ్రువామాప్యాయమానాం యజ్ఞోఽన్వా ప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా ఆ ప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేనేత్యాహ ధ్రువామేవాఽఽ ప్యాయయతితామాప్యాయమానాం యజ్ఞోఽన్వాప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజాః ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్గ్స్త్వా దధామి సహ యజమానేనేత్యా [౨౧] హాఽయం వై ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిన్నేవైనం దధాతి సహ యజమానేన రిచ్యత ఇవ వా ఏతద్యద్యజతే యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాచ్ఛత్యాత్మానమేవ ప్రీణాత్యేతావాన్ వై యజ్ఞో యావాన్ యజమానభాగో యజ్ఞో యజమానో యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాచ్ఛతి యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయత్యేతద్వై సూయవసగ్ం సోదకం యద్బర్హిశ్చాఽఽపశ్చైత [౨౨] ద్యజమానస్యాఽఽయతనం యద్వేదిర్యత్ పూర్ణపాత్రమన్తర్వేది నినయతి స్వ

ఏవాఽఽయతనే సూయవసగ్ం సోదకం కురుతే సదసి సన్మే భూయా

ఇత్యాహాఽఽపో వై యజ్ఞ ఆపోఽమృతం యజ్ఞమేవాఽమృతమాత్మన్ధత్తే సర్వాణి

వై భూతాని వ్రతముపయన్తమనూప యన్తి ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో

మార్జయన్తామిత్యాహైష వై దర్శపూర్ణమాసయోరవభృథో [౨౩] యాన్యేవైనం

భూతాని వ్రతముపయన్తమనూపయన్తి తైరేవ సహాఽవభృథమవైతి విష్ణుముఖా

వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే

విష్ణురేవ భూత్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః

క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమన్తరిక్షం జాగతీ

ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాన్లోకాన్ యథాపూర్వమభి జయతి॥[౨౪]

*యజమానేనేతి వైతదవభృథో దిశస్సప్త చ॥**1.7.5**॥*

అగన్మ సువః సువరగన్మేత్యాహ సువర్గమేవ లోకమేతి సందృశస్తే మా ఛిథ్సి

యత్తే తపస్తస్మై తే మాఽఽ వృక్షీత్యాహ యథాయజురేవైతద్భుభూరసి శ్రేష్ఠో

రశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహీత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే ప్ర వా

ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యో [౨౫] విష్ణుక్రమాన్క్రమతే సువర్గాయ హి లోకాయ

విష్ణుక్రమాః క్రమ్యన్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై విష్ణుక్రమాన్క్రమేత య

ఇమాన్లోకాన్ భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహేదిత్యేష వా అస్య

లోకస్య ప్రత్యవరోహో యదాహేదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్యోఽస్యై దివ

ఇతీమానేవ లోకాన్ భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహతి సం

[౨౬] జ్యోతిషాఽభూవమిత్యాహాఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యైన్ద్రీమావృతమన్వావర్త

ఇత్యాహాఽసౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్రస్తస్యైవాఽఽవృతమను పర్యావర్తతే దక్షిణా

పర్యావర్తతే స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో

వీర్యావత్తరోఽథో ఆదిత్యస్యైవాఽఽవృతమను పర్యావర్తతే సమహం ప్రజయా సం

మయా ప్రజేత్యాహాఽఽశిష [౨౭] మేవైతామా శాస్తే సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి

సమేద్ధా తే అగ్నే దీద్యాసమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్వసుమాన్ యజ్ఞో

వసీయాన్భూయాసమిత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే బహు వై గార్హపత్యస్యాఽన్తే

మిశ్రమివ చర్యత ఆగ్నిపావమానీభ్యాం గార్హపత్యముప తిష్ఠతే పునాత్యేవాఽగ్నిం

పునీత ఆత్మానం ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నే గృహపత ఇత్యాహ [౨౮] యథా

యజురేవైతచ్ఛతగ్ం హిమా ఇత్యాహ శతం త్వా హేమన్తానిన్ధిషీయేతి వావైతదాహ

పుత్రస్య నామ గృహ్ణాత్యన్నాదమేవైనం కరోతి తామాశిషమా శాసే తన్తవే

జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రో౽జాతః స్యాత్తేజస్వ్యేవా౽స్య బ్రహ్మవర్చసీ
పుత్రో జాయతే తామాశిషమా శాసే౽ముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రో
[౨౯] జాతః స్యాత్తేజ ఏవా౽స్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి యో వై యజ్ఞం ప్రయుజ్య
న విముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానో వై స భవతి కస్త్వా యునక్తి స త్వా వి ముఞ్చత్విత్యాహ
ప్రజాపతిర్వై కః ప్రజాపతినైవైనం యునక్తి ప్రజాపతినా వి ముఞ్చతి ప్రతిష్ఠిత్యా
ఈశ్వరం వై వ్రతమవిసృష్టం ప్రదహో౽గ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషమిత్యాహ
వ్రతమేవ [౩౦] వి సృజతే శాన్త్యా అప్రదాహాయ పరాఙ్ వావ యజ్ఞ ఏతి న ని
వర్తతే పునర్యో వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భం విద్వాన్ యజతే తమభి ని వర్తతే
యజ్ఞో బభూవ స ఆ బభూవేత్యాహైష వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భస్తేనైవైనం పునరా
లభతే౽నవరుద్ధా వా ఏతస్య విరాడ్య ఆహితాగ్నిః సన్నసభః పశవః ఖలు వై
బ్రాహ్మణస్య సభేష్ట్వా ప్రాఙుత్క్రమ్య బ్రూయాద్గోమాగ్ం అగ్నే౽విమాగ్ం అశ్వీ
యజ్ఞ ఇత్యావ సభాగ్ం రున్ధే ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోత్యా౽స్య ప్రజాయాం వాజీ
జాయతే||[౩౧]

యః సమాశిషం గృహపత ఇత్యాహో౽ముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య
*పుత్రో వ్రతమేవ ఖలు వై చతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**1.7.6**||*

దేవ సవితః ప్ర సువ యజ్ఞం ప్ర సువ యజ్ఞపతిం భగాయ దివ్యో గన్ధర్వః।
కేతపూః కేతం నః పునాతు వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి నః॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి
వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం వధ్యాత్॥ వాజస్య ను ప్రసవే మాతరం
మహీమదితిం నామ వచసా కరామహే। యస్యామిదం విశ్వం భువనమావివేశ
తస్యాం నో దేవః సవితా ధర్మ సావిషత్॥ అప్స్వ [32] న్తరమృతమప్సు
భేషజమపాముత ప్రశస్తిష్వశ్వా భవథ వాజినః॥ వాయుర్వా త్వా మనుర్వా త్వా
గన్ధర్వాః సప్తవిగ్ంశతిః। తే అగ్రే అశ్వమాయుఞ్జన్తే అస్మిఞ్జవమాఽదధుః॥ అపాం
నపాదాశు హేమన్ య ఊర్మిః కకుద్మాన్ ప్రతూర్తిర్వాజసాతమస్తేనాఽయం
వాజగ్ం సేత్॥ విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమస్యఙ్కౌ
న్యఙ్కావభితో రథం యౌ ధ్వాన్తం వాతాగ్రమను సంచరన్తౌ
దూరేహేతిరిన్ద్రియావాన్ పతత్రీ తే నోఽగ్నయః పప్రయః పారయన్తు॥[33]

*అప్సు న్యఙ్కౌ పఞ్చదశ చ॥**1.7.7**॥*

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వాజం జేషం దేవస్యాహగ్ం

సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయమిన్ద్రాయ
వాచం వదతేన్ద్రం వాజం జాపయతేన్ద్రో వాజమజయిత్॥ అశ్వాజని వాజిని వాజేషు
వాజినీవత్యశ్వాన్థ్సమత్సు వాజయ॥ అర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వాజినో వాజం
ధావత మరుతాం ప్రసవే జయత వి యోజనా మిమీధ్వమధ్వనః స్కభ్నీత [౩౪]
కాష్ఠాం గచ్ఛత వాజేవాజేఽవత వాజినో నో ధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః॥ అస్య
మధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తా యాత పథిభిర్దేవయానైః॥ తే నో అర్వన్తో
హవనశ్రుతో హవం విశ్వే శృణ్వన్తు వాజినః॥ మితద్రవః సహస్రసా మేధసాతా
సనిష్యవః। మహో యే రత్నగ్ం సమిథేషు జభ్రిరే శం నో భవన్తు వాజినో హవేషు॥
దేవతా తా మితద్రవః స్వర్కాః। జమ్భయన్తోఽహిం వృకగ్ం రక్షాగ్ంసి
సనేమ్యస్మద్యుయవ [౩౫] న్నమీవాః॥ ఏష స్య వాజీ క్షిపణిం తురణ్యతి గ్రీవాయాం
బద్ధో అపికక్ష ఆసని। క్రతుం దధిక్రా అను సంతవీత్వత్ పథామఙ్కాగ్
స్యన్వాపనీఫణత్॥ ఉత స్మాఽస్య ద్రవతస్తురణ్యతః పర్ణం న వేరను వాతి ప్రగర్ధినః।
శ్యేనస్యేవ ధ్రజతో అఙ్కసం పరి దధిక్రావ్ణ్ణః సహోర్జా తరిత్రతః॥ ఆ మా వాజస్య
ప్రసవో జగమ్యాదా ద్యావాపృథివీ విశ్వశమ్భూ। ఆ మా గన్తాం పితరా [౩౬]
మాతరా చాఽఽ మా సోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్॥ వాజినో వాజజితో వాజగ్ం

సరిష్యన్తో వాజం జేష్యన్తో బృహస్పతేర్భాగమవ జిఘ్రత వాజినో వాజజితో వాజగ్ం ససృవాగ్ంసో వాజం జిగివాగ్ంసో బృహస్పతేర్భాగే ని మృఢ్వమియం వః సా సత్యా సంధాఽభూద్యామిన్ద్రేణ సమధధ్వమజీజిపత వనస్పతయ ఇన్ద్రం వాజం వి ముచ్యధ్వమ్॥[38]

*స్వభ్రీతయయువన్ పితరా ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.7.8**॥*

క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరసి జాయ ఏహి సువో రోహావ రోహావ హి సువరహం నావుభయోః సువో రోక్ష్యామి వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజశ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చ మూర్ధా చ వ్యశ్నియశ్చాఽఽన్త్యాయనశ్చాఽన్త్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాఽధిపతిశ్చ। ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతాం ప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో [39] యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షుర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతామాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం సువర్దేవాగ్ం అగన్ మాఽమృతా అభూమ ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమ సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజా సమహగ్ం రాయస్పోషేణ సం మయా రాయస్పోషోఽన్నాయ త్వాఽన్నాద్యాయ త్వా వాజాయ త్వా

వాజజిత్యాయై త్వాఽమృతమసి పుష్టిరసి ప్రజననమసి॥[౩౯]

అపానో వాజాయ నవ చ॥1.7.9॥

వాజస్యేమం ప్రసవః సుషువే అగ్రే సోమగ్ం రాజానమోషధీష్వప్సు। తా అస్మభ్యం మధుమతీర్ భవన్తు వయగ్ం రాష్ట్రే జాగ్రియామ పురోహితాః॥ వాజస్యేదం ప్రసవ ఆ బభూవేమా చ విశ్వా భువనాని సర్వతః। స విరాజం పర్యేతి ప్రజానన్ ప్రజాం పుష్టిం వర్ధయమానో అస్మే॥ వాజస్యేమాం ప్రసవః శిశ్రియే దివమిమా చ విశ్వా భువనాని సమ్రాట్। అదిత్సన్తం దాపయతు ప్రజానన్రయిం [౪౦] చ నః సర్వవీరాం ని యచ్ఛతు॥ అగ్నే అచ్ఛా వదేహ నః ప్రతి నః సుమనా భవ। ప్ర ణో యచ్ఛ భువస్పతే ధనదా అసి నస్త్వమ్॥ ప్ర ణో యచ్ఛత్వర్యమా ప్ర భగః ప్ర బృహస్పతిః। ప్ర దేవాః ప్రోత సూనృతా ప్ర వాగ్దేవీ దదాతు నః॥ అర్యమణం బృహస్పతిమిన్ద్రం దానాయ చోదయ। వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం [౪౧] చ వాజినమ్॥ సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్నిమన్వారభామహే। ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణం చ బృహస్పతిమ్। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్ బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో యన్తుర్యన్త్రేణాఽగ్నేస్త్వా

సామ్రాజ్యేనాఽభిషిఞ్చామీన్ద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభిషిఞ్చామి॥[౪౨]

*రయిగ్ం సవితారగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ॥**1.7.10**॥*

అగ్నిరేకాక్షరేణ వాచముదజయదశ్వినౌ ద్వ్యక్షరేణ ప్రాణాపానావుదజయతాం విష్ణుస్త్ర్యక్షరేణ త్రీన్లోకానుదజయథ్సోమశ్చతురక్షరేణ చతుష్పదః పశూనుదజయత్ పూషా పఞ్చాక్షరేణ పఙ్క్తిముదజయత్ధాతా షడక్షరేణ షడ్బుతూనుదజయన్ మరుతః సప్తాక్షరేణ సప్తపదాగ్ం శక్వరీముదజయన్ బృహస్పతిరష్టాక్షరేణ గాయత్రీ ముదజయన్ మిత్రో నవాక్షరేణ త్రివృతగ్గ్ స్తోమముదజయ [౪౩] ద్వరుణో దశాక్షరేణ విరాజముదజయదిన్ద్ర ఏకాదశాక్షరేణ త్రిష్టుభముదజయద్విశ్వే దేవా ద్వాదశాక్షరేణ జగతీముదజయన్వసవస్త్రయోదశాక్షరేణ త్రయోదశగ్గ్ స్తోమముదజయన్ రుద్రాశ్చతుర్దశాక్షరేణ చతుర్దశగ్గ్ స్తోమముదజయన్నాదిత్యాః పఞ్చదశాక్షరేణ పఞ్చదశగ్గ్ స్తోమముదజయన్నదితిః షోడశాక్షరేణ షోడశగ్గ్ స్తోమముదజయన్ ప్రజాపతిః సప్తదశాక్షరేణ సప్తదశగ్గ్ స్తోమముదజయత్॥[౪౪]

*త్రివృతగ్గ్ స్తోమముదజయథ్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.7.11**॥*

ఉపయామగృహీతోఽసి నృషదం త్వా ద్రుషదం భువనసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోపయామగృహీతోఽస్యప్సుషదం త్వా ఘృతసదం వ్యోమసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోపయామగృహీతోఽసి పృథివిషదం త్వాఽన్తరిక్షసదం నాకసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ యే గ్రహాః పఞ్చజనీనా యేషాం తిస్రః పరమజాః। దైవ్యః కోశ [౪౫] స్సముబ్జితః। తేషాం విశిప్రియాణామిషమూర్జగ్ం సమగ్రభీమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ అపాగ్ం రసముద్వయసగ్ం సూర్యరశ్మిగ్ం సమాభృతమ్। అపాగ్ం రసస్య యో రసస్తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ అయా విష్ఠా జనయన్కర్వరాణి స హి ఘృణిరురుర్వరాయ గాతుః। స ప్రత్యుదైద్ధరుణో మధ్వో అగ్రగ్గ్ స్వాయాం యత్తనువాం తనూమైరయత। ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా॥[౪౬]

*కోశస్తనువాం త్రయోదశ చ॥**1.7.12**॥*

అన్వహ మాసా అన్విద్వనాన్యన్వోషధీరను పర్వతాసః। అన్విన్ద్రగ్ం రోదసీ వావశానే అన్వాపో అజిహత జాయమానమ్॥ అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే। ఇన్ద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీమహమశ్రవమ్। న హ్యస్యా అపరం చన జరసా [౪౭] మరతే పతిః॥ నాఽహమిన్ద్రాణి రారణ సఖ్యుర్వృషాకపేర్ ఋతే। యస్యేదమప్యగ్ం హవిః ప్రియం దేవేషు గచ్ఛతి॥ యో జాత ఏవ ప్రథమో మనస్వాన్దేవో దేవాన్ క్రతునా పర్యభూషత్। యస్య శుష్మాద్రోదసీ అభ్యసేతాం నృమ్ణస్య మహ్నా స జనాస ఇన్ద్రః॥ ఆ తే మహ ఇన్ద్రోత్యుగ్ర సమన్యవో యత్సమరన్త సేనాః। పతాతి దిద్యున్నర్యస్య బాహువోర్మా తే [౪౮] మనో విష్వద్రియగ్వి చారీత్॥ మా నో మర్ధీరా భరా దద్ధి తన్నః ప్ర దాశుషే దాతవే భూరి యత్తే। నవ్యే దేష్ణే శస్తే అస్మిన్త ఉక్థే ప్ర బ్రవామ వయమిన్ద్ర స్తువన్తః॥ ఆ తూ భర మాకిరేతత్ పరిష్ఠాద్విద్మా హి త్వా వసుపతిం వసూనామ్। ఇన్ద్ర యత్తే మాహినం దత్రమస్త్యస్మభ్యం తద్ధర్యశ్వ [౪౯] ప్ర యన్ధి॥ ప్రదాతారగ్ం హవామహ ఇన్ద్రమా హవిషా వయమ్। ఉభా హి హస్తా వసునా పృణస్వాఽఽ ప్ర యచ్ఛ దక్షిణాదోత సవ్యాత్॥ ప్రదాతా వజ్రీ వృషభస్తురాషాట్ఛుష్మీ రాజా వృత్రహా

సోమపా వా। అస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యా నిషద్యాఽథా భవ యజమానాయ శం యోః॥ ఇన్ద్రః సుత్రామా స్వవాగ్ం అవోభిః సుమృడీకో భవతు విశ్వవేదాః। బాధతాం ద్వేషో అభయం కృణోతు సువీర్యస్య [౫౦] పతయః స్యామ॥ తస్య వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియస్యాఽపి భద్రే సౌమనసే స్యామ। స సుత్రామా స్వవాగ్ం ఇన్ద్రో అస్మే ఆరాచ్చిద్ద్వేషః సనుతర్యుయోతు॥ రేవతీర్నః సధమాద ఇన్ద్రే సన్తు తువివాజాః। క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ॥ ప్రో ష్వస్మై పురోరథమిన్ద్రాయ శూషమర్చత। అభీకే చిదు లోకకృత్సఙ్గే సమత్సు వృత్రహా। అస్మాకం బోధి చోదితా నభన్తామన్యకేషామ్। జ్యాకా అధి ధన్వసు॥[౫౧]

*జరసా మా తే హర్యశ్వ సువీర్యస్యాఽధ్యేకం చ॥**1.7.13**॥*

*పాకయజ్ఞగ్ం సగ్గ్ శ్రవాః పరోక్షం బర్హిషోఽహం ధ్రువామగన్మేత్యాహ దేవ సవితర్దేవస్యాహం క్షత్రస్యోల్బం వాజస్యాగ్ని రేకాక్షరేణోపయామగృహీతోసి నృషదమన్వాహ త్రయోదశ॥**13**॥*

*పాకయజ్ఞం పరోక్షం ధ్రువాం వి సృజతే చ నః సర్వవీరాం పతయః స్యామైకపఞ్చాశత్॥**51**॥*

పాకయజ్ఞం ధన్వసు॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే అష్టమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి ధేనుర్దక్షిణా యే ప్రత్యఞ్చః శమ్యాయా అవశీయన్తే తం నైర్‌ఋతమేకకపాలం కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం దక్షిణా వీహి స్వాహాఽఽహుతిం జుషాణ ఏష తే నిర్‌ఋతే భాగో భూతే హవిష్మత్యసి ముఞ్చేమమగ్ం హసః స్వాహా నమో య ఇదం చకారాఽఽదిత్యం చరుం నిర్వపతి వరో దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం వామనో వహీ దక్షిణాఽగ్నీషోమీయ- [౧] మేకాదశకపాలగ్ం హిరణ్యం దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో వహీ దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలమైన్ద్రం దధ్యృషభో వహీ దక్షిణైన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుం ప్రథమజో వథ్సో దక్షిణా సౌమ్యగ్ం శ్యామాకం చరుం వాసో దక్షిణా సరస్వత్యై చరుగ్ం సరస్వతే చరుం మిథునౌ గావౌ దక్షిణా॥[౨]

*అగ్నీషోమీయం చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**1.8.1**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుం మారుతగ్ం సప్తకపాలం వైశ్వదేవీమామిక్షాం ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమ్॥[3]

*ఆగ్నేయగ్ం సౌమ్యం మారుతమష్టాదశ॥**1.8.2**॥*

ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం మారుతీమామిక్షాం వారుణీమామిక్షాం కాయమేకకపాలం ప్రఘాస్యాన్ హవామహే మరుతో యజ్ఞవాహసః కరమ్భేణ సజోషసః॥ మో షూ ణ ఇన్ద్ర పృథ్సు దేవాఽస్తు స్మ తే శుష్మిన్నవయా। మహీ హ్యస్య మీఢుషో యవ్యా। హవిష్మతో మరుతో వన్దతే గీః॥ యద్గ్రామే యదరణ్యే యథ్సభాయాం యదిన్ద్రియే। యచ్ఛూద్రే యదర్య ఏనశ్చకృమా వయమ్। యదేకస్యాధి ధర్మణి తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ అక్రన్కర్మ కర్మకృతః సహ వాచా మయోభువా। దేవేభ్యః కర్మ కృత్వాఽస్తం ప్రేత సుదానవః॥[౪]

*వయం యద్వీగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.3**॥*

అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా

మరుద్భ్యః సాన్తపనేభ్యో మధ్యన్దినే చరుం మరుద్భ్యో గృహమేధిభ్యః సర్వాసాం దుగ్ధే సాయం చరుం పూర్ణా దర్వి పరా పత సుపూర్ణా పునరా పత। వస్నేవ వి క్రీణావహా ఇషమూర్జగ్ం శతక్రతో॥ దేహి మే దదామి తే ని మే ధేహి ని తే దధే। నిహారమిన్ని మే హరా ని హార- [ఙ] న్ని హరామి తే॥ మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః పురోడాశగ్ం సప్తకపాలం నిర్వపతి సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమైన్ద్రం చరుం వైశ్వకర్మణమేకకపాలమ్॥[౬]

*హరా నిహారం త్రిగ్ంశచ్చ॥***1.8.4**॥

సోమాయ పితృమతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యోఽభివాన్యాయై దుగ్ధే మన్థమేతత్తే తత యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వగ్ం సుసందృశం త్వా వయం మఘవన్ మన్దిషీమహి। ప్ర నూనం పూర్ణవన్ధురః స్తుతో యాసి వశాగ్ం అను। యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ॥[౭] అక్షన్నమీమదన్త హ్యవ ప్రియా అధూషత। అస్తోషత స్వభానవో విప్రా నవిష్ఠయా

మతీ। యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ॥ అక్షన్ పితరోఽమీ మదన్త పితరోఽతీతృపన్త పితరోఽమీమృజన్త పితరః॥ పరేత పితరః సోమ్యా గమ్భీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః॥ అథా పిత్రూన్థ్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి॥ మనో న్వా హువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః॥ ఆ [౮] న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి॥ యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥[౯]

*హరీ మన్మభిరా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.8.5**॥*

ప్రతిపూరుషమేకకపాలాన్నిర్వపత్యేకమతిరిక్తం యావన్తో గృహ్యాః స్మస్తేభ్యః కమకరం పశూనాగ్ం శర్మాఽసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛైక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయాయ తస్థ ఆఖుస్తే రుద్ర పశుస్తం జుషస్వైష తే రుద్ర భాగః సహ స్వస్రాఽమ్బికయా తం జుషస్వ భేషజం గవేఽశ్వాయ పురుషాయ భేషజమథో అస్మభ్యం భేషజగ్ం సుభేషజం [౧౦] యథాఽసతి। సుగం మేషాయ మేష్యా

అవామ్బ రుద్రమదిమహ్యవ దేవం త్ర్యమ్బకమ్। యథా నః శ్రేయసః కరద్యథా నో
వస్యసః కరద్యథా నః పశుమతః కరద్యథా నో వ్యవసాయయాత్॥ త్ర్యంబకం
యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ
మాఽమృతాత్। ఏష తే రుద్ర భాగస్తం జుషస్వ తేనాఽవసేన పరో
మూజవతోఽతీహ్యవతతధన్వా పినాకహస్తః కృత్తివాసాః॥[౧౧]

*సుభేషజమిహి త్రీణి చ॥**1.8.6**॥*

ఐన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుమిన్ద్రాయ శునాసీరాయ పురోడాశం
ద్వాదశకపాలం వాయవ్యం పయః సౌర్యమేకకపాలం ద్వాదశగవగ్ం సీరం
దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి రౌద్రం గావీధుకం చరుమైన్ద్రం దధి
వారుణం యవమయం చరుం వహినీ ధేనుర్దక్షిణా యే దేవాః పురః సదోఽగ్నినేత్రా
దక్షిణసదో యమనేత్రాః పశ్చాత్సదః సవితృనేత్రా ఉత్తరసదో వరుణనేత్రా
ఉపరిషదో బృహస్పతినేత్రా రక్షోహణస్తే నః పాన్తు తే నోఽవన్తు తేభ్యో [౧౨]
నమస్తేభ్యః స్వాహా సమూఢగ్ం రక్షః సందగ్ధగ్ం రక్ష ఇదమహగ్ం రక్షోఽభి సం
దహామ్యగ్నయే రక్షోఘ్నే స్వాహా యమాయ సవిత్రే వరుణాయ బృహస్పతయే

దువస్వతే రక్షోఘ్నే స్వాహా ప్రష్టివాహీ రథో దక్షిణా దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం రక్షసో వధం జుహోమి హతగ్ం రక్షోఽవధిష్మ రక్షో యద్వస్తే తద్దక్షిణా॥[౧౩]

*తేభ్యః పఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.8.7**॥*

ధాత్రే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపత్యనుమత్యై చరుగ్ం రాకాయై చరుగ్ం సినీవాల్యై చరుం కుహ్వై చరుం మిథునౌ గావౌ దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపత్యైన్ద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలం వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో వహీ దక్షిణాఽగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపతీన్ద్రాసోమీయమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం బభ్రుర్దక్షిణా సోమాపౌష్ణం చరుం నిర్వపత్యైన్ద్రాపౌష్ణం చరుం పౌష్ణం చరుగ్గ్ శ్యామో దక్షిణా వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం యవమయం చరుమశ్వో దక్షిణా॥[౧౪]

*వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిరష్టౌ చ॥**1.8.8**॥*

బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి బ్రహ్మణో గృహే శితిపృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృహ ఋషభో దక్షిణాఽఽదిత్యం చరుం మహిష్యై గృహే ధేనుర్దక్షిణా నైర్ఋతం చరుం పరివృక్త్యై గృహే కృష్ణానాం వ్రీహీణాం నఖనిర్భిన్నం కృష్ణా కూటా దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సేనాన్యో గృహే హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం దశకపాలగ్ం సూతస్య గృహే మహానిరష్టో దక్షిణా మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యో గృహే పృశ్నిర్దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలం [౧౫] క్షత్తుర్గృహ ఉపధ్వస్తో దక్షిణాఽఽశ్వినం ద్వికపాలగ్ం సంగ్రహీతుర్గృహే సవాత్యౌ దక్షిణా పౌష్ణం చరుం భాగదుఘస్య గృహే శ్యామో దక్షిణా రౌద్రం గావీధుకం చరుమక్షావాపస్య గృహే శబల ఉద్వారో దక్షిణేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలం ప్రతి నిర్వపతీన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచేఽయం నో రాజా వృత్రహా రాజా భూత్వా వృత్రం వధ్యాన్ మైత్రాబార్హస్పత్యం భవతి శ్వేతాయై శ్వేతవథ్సాయై దుగ్ధే స్వయం మూర్తే స్వయం మథిత ఆజ్య ఆశ్వత్థే [౧౬] పాత్రే చతుః స్రక్తౌ స్వయమవపన్నాయై శాఖాయై కర్ణాగ్ శ్చాకర్ణాగ్ శ్చ తణ్డులాన్ వి చినుయాద్యే కర్ణాః స పయసి బార్హస్పత్యో యేఽకర్ణాః స ఆజ్యే మైత్రః స్వయంకృతా వేదిర్భవతి స్వయందినం బర్హిః స్వయంకృత ఇధ్మః సైవ

శ్వేతా శ్వేతవథ్సా దక్షిణా॥[౧౭]

*సావిత్రం ద్వాదశకపాలమాశ్వత్థే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**1.8.9**॥*

అగ్నయే గృహపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి కృష్ణానాం వ్రీహీణాగ్ం సోమాయ వనస్పతయే శ్యామాకం చరుగ్ం సవిత్రే సత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలమాశూనాం వ్రీహీణాగ్ం రుద్రాయ పశుపతయే గావీధుకం చరుం బృహస్పతయే వాచస్పతయే నైవారం చరుమిన్ద్రాయ జ్యేష్ఠాయ పురోడాశమేకాదశకపాలం మహావ్రీహీణాం మిత్రాయ సత్యాయాఽఽమ్బానాం చరుం వరుణాయ ధర్మపతయే యవమయం చరుగ్ం సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామగ్నిర్ గృహపతీనాగ్ం సోమో వనస్పతీనాగ్ం రుద్రః పశూనాం [౧౮] బృహస్పతిర్వాచామిన్ద్రో జ్యేష్ఠానాం మిత్రః సత్యానాం వరుణో ధర్మపతీనాం యే దేవా దేవసువః స్థ త ఇమమాముష్యాయణమనమిత్రాయ సువధ్వం మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయైష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజా ప్రతి త్యన్నామ రాజ్యమధాయి స్వాం తనువం వరుణో అశిశ్రేచ్ఛుచేర్మిత్రస్య వ్రత్యా అభూమాఽమన్మహి మహత

ఋతస్య నామ సర్వే వ్రాతా వరుణస్యాఽభూవన్వి మిత్ర ఏవైరరాతిమతారీదసూషుదన్త యజ్ఞియా ఋతేన వ్యు త్రితో జరిమాణం న ఆనడ్విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి॥[౧౯]

*పశూనాం వ్రాతాః పంచవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.10**॥*

అర్థేతస్స్థాఽపాం పతిరసి వృషాఽస్యూర్మిర్వృషసేనోఽసి వ్రజక్షితస్స్థ మరుతామోజస్స్థ సూర్యవర్చసస్స్థ సూర్యత్వచసస్స్థ మాన్దాః స్థ వాశాస్స్థ శక్వరీస్స్థ విశ్వభృతస్స్థ జనభృతస్స్థాఽగ్నేస్తేజస్యాస్స్థాఽపామోషధీనాగ్ం రసస్స్థాఽపో దేవీర్మధుమతీరగృహ్ణన్నూర్జస్వతీ రాజసూయాయ చితానాః। యాభిర్మిత్రావరుణావభ్యషిఞ్చన్ యాభిరిన్ద్రమనయన్నత్యరాతీః॥ రాష్ట్రదాస్స్థ రాష్ట్రం దత్త స్వాహా రాష్ట్రదాస్స్థ రాష్ట్రమముష్మై దత్త॥[౨౦]

*అత్యేకాదశ చ॥**1.8.11**॥*

దేవీరాపః సం మధుమతీర్మధుమతీభిః సృజ్యధ్వం మహి వర్చః క్షత్రియాయ వన్వానా అనాధృష్టాః సీదతోర్జస్వతీర్మహి వర్చః క్షత్రియాయ దధతీరనిభృష్టమసి

వాచో బన్ధుస్తపోజాః సోమస్య దాత్రమసి శుక్రా వః శుక్రేణోత్పునామి చన్ద్రాశ్చన్ద్రేణాఽమృతా అమృతేన స్వాహా రాజసూయాయ చితానాః॥ సధమాదో ద్యుమ్నినీరూర్జ ఏతా అనిభృష్టా అపస్యువో వసానః। పస్త్యాసు చక్రే వరుణః సధస్థమపాగ్ం శిశు [౨౧] ర్మాతృతమాస్వన్తః॥ క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరస్యావిన్నో అగ్నిర్గృహపతిరావిన్న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవా ఆవిన్నః పూషా విశ్వవేదా ఆవిన్నౌ మిత్రావరుణావృతావృధావావిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఆవిన్నా దేవ్యదితిర్విశ్వరూప్యావిన్నోఽయమసావాముష్యాయణోఽస్యాం విశ్యస్మిన్ రాష్ట్రే మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయైష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజేన్ద్రస్య [౨౨] వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాయం వృత్రం వధ్యాచ్ఛత్రుబాధనాస్థ పాత మా ప్రత్యఞ్చం పాత మా తిర్యఞ్చమన్వఞ్చం మా పాత దిగ్భ్యో మా పాత విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః పాత హిరణ్యవర్ణావుషసాం విరోకేఽయస్థూణావుదితౌ సూర్యస్యారోహతం వరుణ మిత్ర గర్తం తతశ్చక్షాథామదితిం దితిం చ॥[౨౩]

శిశురిన్ద్రస్యైకచత్వారిగ్ంశచ్చ॥ ***1.8.12*** *॥*

సమిధమా తిష్ఠ గాయత్రీ త్వా ఛన్దసామవతు త్రివృథ్స్తోమో రథన్తరగ్ం

సామాగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణముగ్రామా తిష్ఠ త్రిష్టుప్త్వా ఛన్దసామవతు

పఞ్చదశస్తోమో బృహథ్సామేన్ద్రో దేవతా క్షత్రం ద్రవిణం విరాజమా తిష్ఠ జగతీ త్వా

ఛన్దసామవతు సప్తదశస్తోమో వైరూపగ్ం సామ మరుతో దేవతా

విడ్ద్రవిణముదీచీమా తిష్ఠాఽనుష్టుప్త్వా [౨౪] ఛన్దసామవత్వేకవిగ్ంశః స్తోమో

వైరాజగ్ం సామ మిత్రావరుణౌ దేవతా బలం ద్రవిణమూర్ధ్వామా తిష్ఠ పఙ్క్తిస్త్వా

ఛన్దసామవతు త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ స్తోమౌ శాక్వరరైవతే సామనీ

బృహస్పతిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణమీ దృఙ్చాఽన్యాదృఙ్చైతాదృఙ్చ ప్రతిదృఙ్చ మితశ్చ

సం మితశ్చ సభరాః। శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్యజ్యోతిశ్చ జ్యోతిష్మాగ్శ్చ

సత్యశ్చర్తపాశ్చా [౨౫] ఽత్యగ్ంహాః। అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సవిత్రే

స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహేన్ద్రాయ స్వాహా

ఘోషాయ స్వాహా శ్లోకాయ స్వాహాగ్ంశాయ స్వాహా భగాయ స్వాహా క్షేత్రస్య

పతయే స్వాహా పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సూర్యాయ

స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహాఽద్భ్యః స్వాహౌషధీభ్యః స్వాహా

వనస్పతిభ్యః స్వాహా చరాచరేభ్యః స్వాహా పరిప్లవేభ్యః స్వాహా సరీసృపేభ్యః

స్వాహా॥[౨౯]

అనుష్టుప్త్వ్ర్తపాశ్చ సరీసృపేభ్యస్స్వాహా॥1.8.13॥

సోమస్య త్విషిరసి తవేవ మే త్విషిర్భూయాదమృతమసి మృత్యోర్మా పాహి దిద్యోన్మా పాహ్యవేష్టా దన్దశూకా నిరస్తం నముచేః శిరః॥ సోమో రాజా వరుణో దేవా ధర్మసువశ్చ యే। తే తే వాచగ్ం సువన్తాం తే తే ప్రాణగ్ం సువన్తాం తే తే చక్షుః సువన్తాం తే తే శ్రోత్రగ్ం సువన్తాగ్ం సోమస్య త్వా ద్యుమ్నేనాఽభి షిఞ్చామ్యగ్నే [౨౭] స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేన్ద్రస్యేన్ద్రియేణ మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణ మరుతామోజసా క్షత్రాణాం క్షత్రపతిరస్యతి దివస్పాహి సమావవృత్రన్నధరాగుదీచీరహిం బుధ్నియమను సంచరన్తీస్తాః పర్వతస్య వృషభస్య పృష్ఠే నావశ్చరన్తి స్వసిచ ఇయానాః॥ రుద్ర యత్తే క్రయీ పరం నామ తస్మై హుతమసి యమేష్టమసి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥[౨౮]

అగ్నేస్తైకాదశ చ॥1.8.14॥

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం వధ్యాన్ మిత్రావరుణయోస్త్వా ప్రశాస్త్రోః ప్రశిషా యునజ్మి యజ్ఞస్య యోగేన విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి మరుతాం ప్రసవే జేషమాప్తం మనః సమహమిన్ద్రియేణ వీర్యేణ పశూనాం మన్యురసి తవేవ మే మన్యుర్ భూయాన్నమో మాత్రే పృథివ్యై మాఽహం మాతరం పృథివీగ్ం హిగ్ంసిషం మా [౨౯] మాం మాతా పృథివీ హిగ్ంసీదియదస్యాయురస్యాయుర్మే ధేహ్యూర్గస్యూర్జం మే ధేహి యుఙ్క్షసి వర్చోఽసి వర్చో మయి ధేహ్యగ్నయే గృహపతయే స్వాహా సోమాయ వనస్పతయే స్వాహేన్ద్రస్య బలాయ స్వాహా మరుతామోజసే స్వాహా హగ్ంసః శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్॥[30]

*హిగ్ంసిషం మర్త్తజాస్త్రీణి చ॥**1.8.15**॥*

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి సమహం విశ్వైర్దేవైః క్షత్రస్య నాభిరసి క్షత్రస్య యోనిరసి స్యోనామా సీద సుషదామా సీద మా త్వా హిగ్ంసీన్మా మా హిగ్ంసీన్నిషసాద

ధృతవ్రతో వరుణః పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుర్బ్రహ్మా 3 న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి సవితాఽసి సత్యసవో బ్రహ్మా 3 న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసీన్ద్రోఽసి సత్యౌజా [30] బ్రహ్మా 3 న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి మిత్రోఽసి సుశేవో బ్రహ్మా 3 న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి వరుణోఽసి సత్యధర్మేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్తేన మే రధ్య దిశోఽభ్యయగ్ం రాజాఽభూత్సుశ్లోకా౽ ౪ సుమఙ్గలా౽ ౪ సత్యరాజా 3 న్॥ అపాం నప్త్రే స్వాహోర్జో నప్త్రే స్వాహాఽగ్నయే గృహపతయే స్వాహా॥[31]

సత్యౌజాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.8.16**॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా సారస్వతం చరుం వత్సతరీ దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలముపధ్వస్తో దక్షిణా పౌష్ణం చరుగ్ం శ్యామో దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ం శితిపృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వారుణం దశకపాలం మహానిరష్టో దక్షిణా సౌమ్యం చరుం బభ్రుర్దక్షిణా త్వాష్ట్రమష్టాకపాలగ్ం శుణ్ఠో దక్షిణా వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో దక్షిణా॥[33]

ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యగ్ం సారస్వతం ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥**1.8.17**॥

సద్యో దీక్షయన్తి సద్యః సోమం క్రీణన్తి పుణ్డరిస్త్రజాం ప్ర యచ్ఛతి దశభిర్వథ్సతరైః సోమం క్రీణాతి దశపేయో భవతి శతం బ్రాహ్మణాః పిబన్తి సప్తదశగ్గ్ స్తోత్రం భవతి ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి స్రజముద్గాత్రే రుక్మగ్ం హోత్రేఽశ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృభ్యాం ద్వాదశ పష్ఠౌహీర్బ్రహ్మణే వశాం మైత్రావరుణాయ ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినే వాససీ నేష్టాపోతృభ్యాగ్ స్థూరి యవాచితమచ్ఛావాకాయాఽనడ్వాహమగ్నీధే భార్గవో హోతా భవతి శ్రాయన్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి వారవన్తీయమగ్నిష్టోమసామగ్ం సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి॥[38]

*వారవన్తీయం చత్వారి చ॥**1.8.18**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వైశ్వదేవం చరుం పిశఙ్గీ పష్ఠౌహీ దక్షిణా మైత్రావరుణీమామిక్షాం వశా దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ం శితిపృష్ఠో దక్షిణాఽఽదిత్యాం మల్హాం గర్భిణీమా లభతే మారుతీం పృశ్నిం పష్ఠౌహీమశ్విభ్యాం పూష్ణే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి సరస్వతే సత్యవాచే చరుగ్ం సవిత్రే సత్య ప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం తిసృధన్వగ్ం శుష్కదృతిర్దక్షిణా॥[39]

*ఆగ్నేయగం హిరణ్యమైన్ద్రమృషభో వైశ్వదేవం పిశఙ్గీ బార్హస్పత్యగం సప్తచత్వారిగంశత్॥**1.8.19**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగం సావిత్రం ద్వాదశకపాలం బార్హస్పత్యం చరుం త్వాష్ట్రమష్టాకపాలం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం దక్షిణో రథవాహనవాహో దక్షిణా సారస్వతం చరుం నిర్వపతి పౌష్ణం చరుం మైత్రం చరుం వారుణం చరుం క్షైత్రపత్యం చరుమాదిత్యం చరుముత్తరో రథవాహనవాహో దక్షిణా॥[౩౬]

*ఆగ్నేయగం సౌమ్యం బార్హస్పత్యం చతుస్త్రిగంశత్॥**1.8.20**॥*

స్వాద్వీం త్వా స్వాదునా తీవ్రాం తీవ్రేణాఽమృతామమృతేన సృజామి సగం సోమేన సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ సరస్వత్యై పచ్యస్వేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వ పునాతు తే పరిస్రుతగం సోమగం సూర్యస్య దుహితా। వారేణ శశ్వతా తనా॥ వాయుః పూతః పవిత్రేణ ప్రత్యఙ్క్సోమో అతిద్రుతః। ఇన్ద్రస్య యుజ్యః సఖా॥ కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ। ఇహేహైషాం కృణుత

భోజనాని యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః॥ ఆశ్వినం ధూమ్రమా లభతే సారస్వతం మేషమైన్ద్రమృషభమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపతి సావిత్రం ద్వాదశకపాలం వారుణం దశకపాలగ్ం సోమప్రతీకాః పితరస్తృప్ణుత వడబా దక్షిణా॥[38]

*భోజనాని షడ్విగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.21**॥*

అగ్నావిష్ణూ మహి తద్వాం మహిత్వం వీతం ఘృతస్య గుహ్యాని నామ। దమేదమే సప్త రత్నా దధానా ప్రతి వాం జిహ్వా ఘృతమా చరణ్యేత్॥ అగ్నావిష్ణూ మహి ధామ ప్రియం వాం వీథో ఘృతస్య గుహ్యా జుషాణా। దమేదమే సుష్టుతీర్వావృధానా ప్రతి వాం జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేత్॥ ప్ర ణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు॥ ఆ నో దివో బృహతః [39] పర్వతాదా సరస్వతీ యజతా గన్తు యజ్ఞమ్। హవం దేవీ జుజుషాణా ఘృతాచీ శగ్మాం నో వాచముశతీ శృణోతు॥ బృహస్పతే జుషస్వ నో హవ్యాని విశ్వదేవ్య। రాస్వ రత్నాని దాశుషే॥ ఏవా పిత్రే విశ్వదేవాయ వృష్ణే యజ్ఞైర్విధేమ నమసా హవిర్భిః॥ బృహస్పతే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ బృహస్పతే

అతి యదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు। యద్దీదయచ్ఛవసా [౩౯]
ఋతప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్॥ ఆ నో మిత్రావరుణా
ఘృతైర్గవ్యూతిముక్షతమ్। మధ్వా రజాగ్ంసి సుక్రతూ॥ ప్ర బాహవా సిస్పృతం జీవసే
న ఆ నో గవ్యూతి ముక్షతం ఘృతేన। ఆ నో జనే శ్రవయతం యువానా శ్రుతం మే
మిత్రావరుణా హవేమా॥ అగ్నిం వః పూర్వ్యం గిరా దేవమీడే వసూనామ్।
సపర్యన్తః పురుప్రియం మిత్రం న క్షేత్రసాధసమ్॥ మక్షూ దేవవతో రథ [౪౦]
శ్శూరో వా పృత్సు కాసు చిత్। దేవానాం య ఇన్మనో యజమాన
ఇయక్షత్యభీదయజ్వనో భువత్॥ న యజమాన రిష్యసి న సున్వాన న దేవయో।
అసదత్ర సువీర్యముత త్యదాశ్వశ్వియమ్। నకిష్టం కర్మణా నశన్న ప్ర యోషన్న
యోషతి॥ ఉప క్షరన్తి సిన్ధవో మయోభువ ఈజానం చ యక్ష్యమాణం చ ధేనవః।
పృణన్తం చ పపురిం చ [౪౧] శ్రవస్యవో ఘృతస్య ధారా ఉప యన్తి విశ్వతః॥
సోమారుద్రా వి వృహతం విషూచీమమీవా యా నో గయమావివేశ। ఆరే బాధేథాం
నిర్బుతిం పరాచైః కృతం చిదేనః ప్ర ముముక్తమస్మత్॥ సోమారుద్రా
యువమేతాన్యస్మే విశ్వా తనూషు భేషజాని ధత్తమ్। అవ స్యతం ముఞ్చతం
యన్నో అస్తి తనూషు బద్ధం కృతమేనో అస్మత్॥ సోమాపూషణా జననా రయీణాం

జననా దివో జననా పృథివ్యాః। జాతౌ విశ్వస్య భువనస్య గోపౌ దేవా అకృణ్వన్నమృతస్య నాభిమ్॥ ఇమౌ దేవౌ జాయమానౌ జుషన్తేమౌ తమాగ్ంసి గూహతామజుష్టా। ఆభ్యామిన్ద్రః పక్వమామాస్వన్తః సోమాపూషభ్యాం జనదుస్రియాసు॥[౪౨]

*బృహతః శవసా రథః పపురిం చ దివో జననా పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥***1.8.22**॥

*అనుమత్యా ఆగ్నేయమైన్ద్రాగ్నమగ్నయే సోమాయ ప్రతిపూరుషమైన్ద్రాగ్నం ధాత్రే బార్హస్పత్యమగ్నయే గృహపతయేఽర్ధితో దేవీః సమిధగ్ం సోమస్యేన్ద్రస్య మిత్ర ఆగ్నేయగ్ం సద్య ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యమాగ్నేయగ్గ్ స్వాద్వీం త్వాఽగ్నావిష్ణ ద్వావిగ్ంశతిః॥***22**॥

*అనుమత్యై యథాఽసతి దేవీరాపో మిత్రోసిశూరో వా ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥***42**॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే అష్టమః ప్రశ్నః॥

॥ప్రథమకాణ్డః సమాప్తః॥